

3. Célkitűzés – Európai Területi Együttműködés

Operatív Program

Szlovénia-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködés 2007-2013

CCI szám: 2007CB163PO053

2010. március – 02. változat

A Bizottság 2007. december 20-i C (2007)6511 számú határozata (20/12/2007) által elfogadott és a Bizottság 2010. március 29-i C (2010)1732 határozata által módosított formában

Befektetés a jövőbe

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósul meg

A PROGRAM CÉLJA

A HATÁRMENTI RÉGIÓ OLYAN TERÜLETET KÉPVISELJEN EURÓPA TÉRKÉPÉN, AMELY KULTURÁLIS, EGÉSZSÉGÜGYI ÉS TERMÉSZETI SZEMPONTBÓL IS KIVÁLÓ ÉLET- ÉS MUNKAKÖRÜLMÉNYEKET BIZTOSÍT.

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS	7
1.1 HÁTTÉR	7
1.1.1 A határon átnyúló tevékenységek végrehajtásával kapcsolatos előzetes tapasztalatok	7
1.2 VONATKOZÓ STRATÉGIAI DOKUMENTUMOK ÉS RENDELETEK	7
1.3 PROGRAMOZÁSI FOLYAMAT	10
2. A PROGRAMTERÜLET TÁRSADALMI-GAZDASÁGI ELEMZÉSE	13
2.1 AZ EGYÜTTMŰKÖDÉSI TERÜLET MEGHATÁROZÁSA	13
2.2 AZ EGYÜTTMŰKÖDÉSI TERÜLET FÖLDRAJZI LEÍRÁSA	16
2.3 DEMOGRÁFIA	17
2.3.1 Nemzeti és etnikai kisebbségek	18
2.4 HUMÁNERŐFORRÁS	18
2.4.1 Munkaerőpiac	18
2.4.2 Oktatás, kutatás és fejlesztés	20
2.5 KULTÚRA	21
2.6 EGÉSZSÉGÜGY	22
2.7 GAZDASÁGI JELLEMZŐK	23
2.7.1 Mezőgazdaság és vidékfejlesztés	24
2.7.2 Ipar	25
2.7.3 Kis- és középvállalkozások	25
2.7.4 Szolgáltatások	26
2.7.5 Turizmus	26
2.8 INFORMÁCIÓS ÉS KOMMUNIKÁCIÓS TECHNOLÓGIÁK	27
2.9 ENERGIA	27
2.10 KÖZLEKEDÉS	28
2.11 KÖRNYEZET- ÉS TERMÉSZETVÉDELME	29
2.11.1 Természetvédelem	29
2.11.2 Vízbekelés	30
2.12 HELYI ÉS REGIONÁLIS FEJLESZTÉS	30
3. SWOT ANALÍZIS	32
4. PROGRAMSTRATÉGIA	34
4.1 STRATÉGIAI ELVEK	34
4.2 LEGFONTOSABB ALAPELVEK	34
4.3 STRATÉGIAI CÉLKITŰZÉS	35
5. A PROGRAM VÁLASZTOTT PRIORITÁSI TENGELYEINEK INDOKLÁSA	37
6. A PROGRAM PRIORITÁSI TENGELYEI ÉS TEVÉKENYSÉGI TERÜLETEI	39
6.1 AZ EGYÜTTMŰKÖDÉSI TERÜLET VONZEREJÉNEK NÖVELÉSE	39
6.1.1 Közös idegenforgalmi desztináció fejlesztése	39
6.1.2 Kultúra megőrzése és fejlesztése	40
6.1.3 Határon átnyúló közlekedési kapcsolatok javítása	40
6.2 FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS	40
6.2.1 Területfejlesztési együttműködés	41
6.2.2 Megelőző egészségápolás	41
6.2.3 Környezetvédelem és -gazdálkodás	41
6.2.4 Hatékony energiafelhasználás	42
6.3 TECHNIKAI SEGÍTSÉGNYÚJTÁS	42
6.4 HORIZONTÁLIS TEVÉKENYSÉGEK	43
6.4.1 Horizontális célkitűzések	43
6.4.2 Horizontális tevékenységek leírása	43
A horizontális tevékenységek:	43
7. KEDVEZMÉNYEZETEK	45

8. INDIKÁTOROK	46
9. PÉNZÜGYI TERV	48
10. SZERVEZETI STRUKTÚRÁK ÉS ELJÁRÁSOK AZ OPERATÍV PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁHOZ	49
10.1 SZERVEZETI STRUKTÚRÁK A PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁHOZ	50
10.1.1 <i>Adminisztratív szervezetek.....</i>	50
10.2 ELJÁRÁSI RENDELKEZÉSEK A PROGRAMVÉGREHAJTÁSRA VONATKOZÓAN (ELJÁRÁSI RENDSZER)	55
10.2.1 <i>Fő kedvezményezett (A vezető partner elv).....</i>	55
10.2.2 <i>Projekt élelciklus</i>	55
11. TÁJÉKOZTATÁS ÉS NYILVÁNOSSÁG	63
12. EX-ANTE ÉRTÉKELÉS.....	65
12.1 AZ EX-ANTE ÉRTÉKELÉS FOLYAMATA ÉS TARTALMA	65
12.2 A KÖVETKEZTETÉSEK ÖSSZEFOGLALÁSA ÉS TOVÁBBI AJÁNLÁSOK AZ EX-ANTE ÉRTÉKELÉS FŐ ELEMRE VONATKOZÓAN.....	66
12.2.1 <i>A társadalmi-gazdasági elemzés és a stratégia azonosított szükségletekre vonatkozó relevanciájának értékelése</i>	66
12.2.2 <i>A stratégia logikájának és konzisztenciájának értékelése</i>	66
12.2.3 <i>A stratégia koherenciájának értékelése a regionális és a nemzeti szakpolitikákra és a közösségi stratégiai irányelvekre vonatkozóan.....</i>	67
12.2.4 <i>A várható eredmények és a valószínűsíthető hatások értékelése</i>	68
12.2.5 <i>A javasolt végrehajtási rendszerek értékelése</i>	68
12.3 A FOLYAMAT JOBBÍTÁSÁRA TETT LÉPÉSEK AZ EX-ANTE ÉRTÉKELÉS JAVASLATAI ALAPJÁN.....	69
FÜGGELÉK: A TÁMOGATÁSOK KATEGORIZÁCIÓJA	71

TÁBLÁZATOK, TÉRKÉPEK ÉS FOLYAMATÁBRÁK

TÁBLÁZATOK

1. táblázat: OP elkészítése	10
2. táblázat: Együttműködési terület	17
3. táblázat: A lakosság számának változása és a népsűrűség (fő/km ²)	17
4. táblázat: Természetes népességváltozás és a lakosság kor szerinti megoszlása (%) az együttműködési területen	18
5. táblázat: A foglalkoztatottság aránya és a foglalkoztatási szerkezet iskolai végzettség szerint...	19
6. táblázat: Munkanélküliség megoszlása a munkanélküliek neme, kora és végzettsége szerint....	19
7. táblázat: A lakosság iskolai végzettségi szintje (%)	20
8. táblázat: Az együttműködési terület kulturális örökségét képviselő legfőbb nevezetességei	21
9. táblázat: Bruttó hazai termék (Vásárlóerő-paritás, 2004)	23
10. táblázat: Vállalkozások száma az együttműködési területen.....	23
11. táblázat: Vendégek és vendégéjszakák száma	27
12. táblázat: Határforgalom a magyar-szlovén határszakaszon	28
13. táblázat: A védett területek aránya a régióban/megyékben	29
14. táblázat: Vízellátás és szennyvízkezelés	30
15. táblázat: Az együttműködési terület SWOT analízise.....	32
16. táblázat: Indikátorok.....	46
17. táblázat: A program pénzügyi terve a programban szereplő ERFA támogatásra vonatkozóan, éves bontásban	48
18. táblázat: Az operatív program teljes programozási időszakra szóló pénzügyi terve, a programban szereplő ERFA allokáció, az állami és magánjellegű hozzájárulások összegéről és a visszatérítés arányáról, prioritások szerint	48

TÉRKÉPEK

1. térkép: A Szlovénia-Magyarország 2007-2013 program határon átnyúló együttműködési területe	15
---	----

FOLYAMATÁBRÁK

1. folyamatábra: Projekt életciklus 1.	56
2. folyamatábra: Projekt életciklus 2.	57
3. folyamatábra: Szerződés-kötés és pénzügyi folyamatok.....	59
4. folyamatábra: Az előrehaladási jelentések útja.....	62

ÖSSZEFOGLALÓ

A Szlovénia-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködés Operatív Program (OP) az a dokumentum, amely végrehajtja a program stratégiáját a magyarországi Zala és Vas megye és a szlovéniai Pomurje (Muravidék) és Podravje régiók helyzetét mérő elemzés eredményeképpen, az erősségek, gyengeségek, lehetőségek, és veszélyek figyelembe vételével. A programterület társadalmi-gazdasági elemzése statisztikai adatok, időszerű témák vizsgálata, valamint területi, ágazati és nemzeti szereplők részvételével megtartott műhelytalálkozók alapján készült.

A dokumentum értékes lesz a program végrehajtásában részt vevők és pályázók számára, ami elősegíti a programprioritásokon belül meghatározott célkitűzések teljesülését. Információt tartalmaz a prioritási tengelyekről és konkrét céljaikról, amelyeket a teljesítményt és eredményt mérő indikátorok számszerűsítenek annak érdekében, hogy mérhető legyen az alaphelyzettől induló haladás és a prioritásokat megvalósító célkitűzések eredményessége.

Az egyedi pénzügyi terv két táblázatot tartalmaz: az ERFA hozzájárulás teljes pénzügyi előirányzatát évenkénti bontásban tartalmazó táblázatot és egy olyan táblázatot, amely a teljes programozási időszakra, az egész programra és mindegyik prioritására egyaránt meghatározza a közösségi hozzájárulás és nemzeti társfinanszírozások teljes pénzügyi keretösszegét és az ERFA hozzájárulásának arányát. A program számára, a határon átnyúló projektek finanszírozására 30 millió eurót irányoztak elő, a projektenkénti uniós társfinanszírozás max. 85% lehet.

A programot Szlovénia és Magyarország közösen valósítja meg. A program végrehajtásáért az Európai Bizottság felé felelős intézmény a szlovén Önkormányzati és Területfejlesztési Kormányhivatal, mint Irányító Hatóság (IH). Az IH tevékenységét a Mariborban (Szlovénia) működő Közös Szakmai Titkárság és a Zalaegerszegen (Magyarország) működő Infopont támogatja, amely szervek a projektkedvezményezetteknek is információt és segítséget nyújtanak. A projekteket egy Közös Monitoring Bizottság választja ki közösen.

Projektszinten a határon átnyúló program az ún. vezető partner elven alapul, amely arról rendelkezik, hogy a közös projektek vezetését egy fő kedvezményezett (a vezető partner) veszi át. A projekt partnerségben legalább egy partner a határ mindkét oldaláról vesz részt. Az új programban tehát csak közös projektek kapnak támogatást, melyeket pályázati felhívás keretében választanak ki, vagy a Közös Monitoring Bizottság azonosítja és hagyja jóvá a projektet.

Az Operatív Program iránya és struktúrája összhangban van az Európai Unió jogi alapjaival (irányelvek, szabályozások, útmutatók) és céljaival, különös tekintettel a lisszaboni és göteborgi folyamatokra.

A korlátozott mértékben rendelkezésre álló források és a projekt fejlesztések kis léptéke miatt előreláthatólag nem várható nagyobb projektek megvalósítása.

1. BEVEZETÉS

1.1 Háttér

A Program közel 30 millió euró ERFA támogatást kap a programozási időszakban. Ehhez járul még hozzá 6,6 millió euróval a szlovén és magyar fél nemzeti társfinanszírozással. Összesen ebben a programidőszakban közel 35,9 millió euró áll rendelkezésre az ERFA által társfinanszírozott projektekre.

1.1.1 A határon átnyúló tevékenységek végrehajtásával kapcsolatos előzetes tapasztalatok

A Magyarország és Szlovénia közti kétoldalú együttműködés még a csatlakozás előtti időszakban kezdődött. Az együttműködés először a háromoldalú Szlovénia – Magyarország – Ausztria programon (1995, 1996) keresztül valósult meg. A 2000-2003 közti időszakban a kétoldalú szlovén – magyar Phare határon átnyúló együttműködési program valósult meg. Az együttműködésben való közös érdek a természetvédelemben (Közös nemzetipark-fejlesztés, 2000; Szennyvízkezelés a Kerka folyó völgyében, 2002), gazdasági együttműködésben (Közös Gazdasági Térség Támogatási Terv, 2001), és humánerőforrás-fejlesztésben (A humán erőforrás lehetőségeinek maximalizálása a határ menti régióban, 2003) nyilvánult meg. A jövőbeni együttműködés alapja az ún. people-to-people („emberek közötti”) együttműködésben is megnyilvánul, amelyet a Kisprojekt támogatási alapokon (2000-2003) keresztül valósítottak meg.

Az utóbbi időszakban mindkét ország részt vett a 2004 és 2006 közötti háromoldalú Szlovénia – Magyarország - Horvátország szomszédsági programban. A háromoldalú program tapasztalatai alapján mindkét tagállam úgy döntött, hogy bilaterális együttműködést alakítanak ki a következő adottságokra támaszkodva: társadalmi-gazdasági kontextus hasonlósága, beleértve a régiók strukturális problémáit (GDP, munkanélküliségi ráta, stb.), Pomurje és Podravje régiók, valamint Vas és Zala megye közti együttműködés iránt tanúsított érdeklődés, hasonló természeti és kulturális adottságok, és a mindkét oldalon élő kisebbségek, melyek értékes alapot nyújtanak a határon átnyúló együttműködéshez.

Az új program elősegíti, hogy az európai területet kulturális, egészségi és természeti szempontból értékes területként ismerjék el az élet- és munkakörülmények vonatkozásában, és lehetőségeket kínál olyan projektek kidolgozására, amelyek nem egy specifikus szektorra korlátozódnak, hanem jellegüknek fogva szektorokon átnyúlnak, azaz különféle szektorokat kapcsolnak össze a közös problémák kezelése, a leginkább látható és fenntartható eredmények elérése céljából.

1.2 Vonatkozó stratégiai dokumentumok és rendeletek

A lisszaboni stratégiát és célkitűzést követve, miszerint az Európai Uniót tíz éven belül *a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudásalapú gazdaságává kell tenni, mely több és jobb munkahely teremtésével és nagyobb szociális kohézióval képessé válik a növekedés fenntartására*”, a Szlovénia – Magyarország együttműködési terület abban látja előnyét, hogy kulturális, egészségi és természeti szempontból értékes területté válhat az élet- és munkakörülmények vonatkozásában.

A kohéziós politikára vonatkozó európai közösségi stratégiai iránymutatásokban három prioritást állapítottak meg a Strukturális Alapokra vonatkozóan a 2007-2013-ig tartó időszakban, a lisszaboni

(versenyképesség) és göteborgi (fenntarthatóság) stratégiákra összpontosítva. Az ERFA-rendelet (6. cikkely) a határon átnyúló tevékenységekre fókuszál.

A legfontosabb EU rendeletek:

- A Tanács **1083/2006/EK** rendelete (2006. július 11.) az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1260/1999/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről;
- A strukturális alapok végrehajtásáról szóló **1828/2006/EK** rendelet (2006. december 8.), amely útmutatót nyújt a Tanács 1083/2006/EK rendeletéhez az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezéseket tartalmazza, emellett az Európai Parlament és a Tanács 1080/2006/EK rendelete az Európai Regionális Fejlesztési Alapról.
- Az Európai Parlament és a Tanács **1080/2006/EK** rendelete (2006. július 5.) az Európai Regionális Fejlesztési Alapról és az 1783/1999/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről;
- A Tanács 2006. október 6-i határozata **(2006/702/EK)** a kohézióra vonatkozó közösségi stratégiai iránymutatásokról
- Az Európai Parlament és a Tanács **1082/2006/EK** rendelete (2006. július 5.) az európai területi együttműködési csoportosulásról

A **szlovén** Nemzeti Stratégiai Referenciakeret (NSRF) a területi együttműködést nem kezeli különálló prioritásként, hanem az NSFR 5. Prioritás (A hosszútávon fenntartható fejlesztés érdekében hozott intézkedések kölcsönhatása) részeként foglalkozik vele.

A **szlovén** Nemzeti Stratégiai Referenciakeret (NSRF) a Nemzeti Fejlesztési Terv (NDP) alcsoportját képezi. Az **NDP** magában foglalja az összes, Szlovéniában megvalósuló fejlesztési-befektetési programot és projektet a 2007-2013 közti időszakban, amelyeket állami vagy önkormányzati költségvetésből fognak finanszírozni vagy társfinanszírozni. Az NDP specifikus célkitűzései a következők:

- növelni a gazdasági, társadalmi és környezeti tőkét és
- növelni a hatékonyságot a gazdasági versenyképesség, az életminőség és a természeti erőforrások fenntartható használata terén

A **magyar** Nemzeti Stratégiai Referenciakeret 2007-2013 (NSRF) a legfontosabb magyar nemzeti fejlesztési koncepciókból, az Országos Fejlesztéspolitikai Koncepcióból, az Országos Területfejlesztési Koncepcióból, a Nemzeti Akciótervből és a Nemzeti Környezetvédelmi Programból származó stratégia. Főbb célkitűzései a fenntartható növekedés, a foglalkoztatottság és a tudás-alapú társadalom és gazdaság megteremtése. A magyar NSRF-t hat prioritási tengely alapján dolgozták ki: gazdaságfejlesztés, közlekedésfejlesztés, a társadalom megújítása, környezetvédelmi és energiapolitikai fejlesztés, regionális fejlesztés és államreform. A dokumentum célként tűzi ki valamennyi magyar határ menti régió számára a határon átnyúló együttműködések, amelyek célja a periférikus területek revitalizációja, és a határ menti területek integrálása gazdasági, kulturális és környezetvédelmi együttműködések segítségével. Az NSRF-t a Közösségi Stratégiai Iránymutatásokkal is összhangban hozták létre, és általános célja a növekedés és foglalkoztatottság javítása a fenntarthatóságra és esélyegyenlőségre mint horizontális elvekre való tekintettel.

Szlovénia Nemzeti Vidékfejlesztési Stratégiai Terve (NSPRD) meghatározza a vidékfejlesztési politika prioritásait. A prioritások az EU vidékfejlesztési politikájával összhangban kerültek meghatározásra. Az NSPRD a mezőgazdaság többcélú szerepének megerősítésére irányul. Különleges figyelmet kap a mezőgazdaság és az élelmiszerfeldolgozó-ipar átalakításának szükségessége és a teljes mezőgazdasági lánc versenyképességének megerősítése. A terv a megújuló energia fenntartható

felhasználásának elvén alapul, és különleges figyelmet szán a kulturális régiók megőrzésének, a környezetvédelemnek, valamint a vidéki területek és önazonosságuk megőrzésének. A terv tükrözi az erdők – Szlovénia biodiverzitásának egyik legkülönlegesebb forrása – többcélú szerepét is. Az NSPRD prioritásai elősegítik majd a vidéki területek társadalmi és gazdasági megerősítését és új megközelítések alkalmazását a vidéki területek foglalkoztatottságának – nemcsak az alapvető mezőgazdasági tevékenységek végzése általi – növelésére. Ez képezi a Szlovén Köztársaság 2007-2013 közötti Vidékfejlesztési Programja (RDP) kidolgozásának referenciakeretét, amely a Szlovénia egész területére vonatkozó vidékfejlesztési politika egységes végrehajtási dokumentuma. Az RDP végrehajtása négy fejlesztési tengely mentén történik majd, ezek a következők:

- a mezőgazdasági és erdészeti ágazat versenyképességének javítása;
- a környezet és a vidék javítása;
- életminőség a vidéki területeken és a vidéki gazdaság diverzifikációja;
- helyi fejlesztési stratégiák.

Az Operatív Program összhangja a Nemzeti Vidékfejlesztési Stratégiai Tervvel és Magyarország 2007-2013 közötti Vidékfejlesztési Programjával (NHRDP).

III. tengely: Az NHRDP részét képező tengely, amelynek témája az életminőség a vidéki területeken és a vidéki gazdaság diverzifikációja, lehetőséget kínál a vidéki gazdaság fejlesztésére, az életminőség javítására és a kulturális örökség megőrzésére.

IV. tengely: Az NHRDP részét képező LEADER megközelítés végrehajtása a belső erőforrások fenntartható és innovatív felhasználásának megkönnyítésére, a vidéki régiók életminőségének helyi megoldásokkal, integrált megközelítésekkel jellemzett helyi fejlesztési stratégiák által történő javítására és széleskörű partnerségekre irányul.

Az OP teljes mértékben összhangban van az NHRDP III. és IV. tengelyének célkitűzéseivel és intézkedéseivel.

A III. tengely egyes intézkedései azonban – főként az idegenforgalmi tevékenységek promóciója, a falumegújítás és –fejlesztés, a vidéki örökség megőrzése és fenntartható fejlesztése és gyakorlatilag az egész Leader megközelítés – jelen Operatív Program prioritási tengelyeihez hasonló célkitűzéseket tartalmaznak. E tekintetben világos lehatárolásra van szükség, hogy elkerülhetőek legyenek az egymással átfedésben lévő tevékenységek és a kettős finanszírozás.

Az alábbi táblázatban összehasonlítjuk az OP prioritási területeit Magyarország Nemzeti Vidékfejlesztési Programjának vonatkozó intézkedéseivel.

Az NHRDP kiválasztott intézkedései	Az OP intézkedései
III. tengely: Életminőség a vidéki területeken és a vidéki gazdaság diverzifikációja	
- Idegenforgalmi tevékenységek támogatása	- Közös idegenforgalmi célpontok fejlesztése
- Falumegújítás- és fejlesztés	- A kultúra megőrzése és fejlesztése
- A vidéki örökség megőrzése	- A kultúra megőrzése és fejlesztése - Környezetvédelem és - gazdálkodás

Annak biztosítására, hogy az uniós finanszírozás nyújtása és felhasználása optimális legyen a fenntartható fejlődés támogatásának céljából, a tagállamoknak és a Bizottságnak együtt kell működniük, hogy a közösségi és egyéb társfinanszírozási mechanizmusok – mint a kohéziós politika, a

vidékfejlesztés, a LIFE+, a kutatás-fejlesztés (KTF), a versenyképességi és innovációs keretprogram (VIK) – különböző szálainak kiegészítő jellegét és szinergiahatásait fejlesszék.

Régiók a Gazdasági Változásért

Az Európai Bizottság a Területi Együttműködés célkitűzésén belül egy új kezdeményezést hozott létre Régiók a Gazdasági Változásért elnevezéssel. A kezdeményezés a helyi és városi hálózatok dinamikussá tételének új módozatait mutatja be azzal a céllal, hogy a Bizottsággal szorosan együttműködve segítse tesztelni és gyorsan alkalmazni az innovatív elképzeléseket.

A Régiók a Gazdasági Változásért kezdeményezésből származó ötleteket bizonyos fokig figyelembe kell venni ennek a programnak a végrehajtásakor.

1.3 Programozási folyamat

A programozási fázis 2005-ben kezdődött, amikor létrejött a kétoldalú munkacsoport. A csoport tagjai a korábbi Szlovénia – Magyarország – Horvátország Szomszédsági Program 2004-2006-ban résztvevő szervezetek képviselői:

- a szlovén Önkormányzati és Területfejlesztési Kormányhivatal (GOSP) mint a program Irányító Hatósága,
- a magyar Országos Területfejlesztési Hivatal (OTH) (2006 júliusától a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség) mint a program Nemzeti Hatósága és
- a Magyar Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai Közhasznú Társaság (VÁTI) mint közreműködő szervezet.

Az egész folyamatot a partnerségi elven alapuló megközelítéssel hajtották végre a kijelölt Irányító Hatóság, a GOSP koordinálásában. A programot a szlovén és a magyar hatóságok közötti partneri viszonyban hajtják végre.

A nemzeti szintű konzultációkon kívül kétoldalú munkacsoport megbeszéléseket tartottak, melyek elsősorban a program végrehajtás struktúrájára, a projektszintű végrehajtásra, pénzügyi végrehajtásra és ellenőrzésre, valamint az Egyetértési Megállapodás (*Memorandum of Understanding*) elkészítésére fektették a hangsúlyt. Emellett stratégiai kérdésekről és a SWOT analízisről szóló workshopokat szerveztek országos és regionális érdekelt felek bevonásával, ahol a stratégiai célkitűzést, stratégiai kérdéseket és a SWOT analízist magában foglaló megállapodásra jutottak (2006. február 14.).

1. táblázat: OP elkészítése

Tevékenység	Dátum	Helyszín	Eredmény
Kétoldalú			
1. KMCS megbeszélés	2005. július 20.	Rakicsán (Battyánfalva) Muraszombatnál	Megegyezés az ütemtervben
2. KMCS megbeszélés	2005. november 2.	Ljubljana	Az OP elkészítésével kapcsolatos feladatok megosztása
3. KMCS megbeszélés	2005. november 30.	Ljubljana	Végrehajtási struktúra megbeszélése
4. KMCS megbeszélés	2005. december 8.	Nagykanizsa	Szlovén műhelymunkák eredményének

			bemutatása, megállapodás a következő lépésekre vonatkozóan
5. KMCS megbeszélés	2006. február 27.	Ljubljana	A végrehajtás struktúrájának megvitatása
6. KMCS megbeszélés	2006. április 3-4.	Monošter /Szentgotthárd	Prioritási tengelyekben való megállapodás
7. KMCS megbeszélés	2006. május 8.	Dobrovnik/Dobronak	Tevékenységi területekben való megállapodás
8. KMCS megbeszélés	2006. június 8.	Budapest	OP tervezet megvitatása
9. KMCS megbeszélés	2006. augusztus 3.	Ljubljana	Az OP tervezetre érkezett vélemények megvitatása
10. KMCS megbeszélés	2006. szeptember 29.	Lendva	A 2006. szeptember 27-i OP tervezetre érkezett vélemények megvitatása
11. KMCS megbeszélés	2006. november 8.	Lenti	Az OP tervezetre érkezett vélemények megvitatása, végrehajtási stratégia és projektválasztás
12. KMCS megbeszélés	2006. december 5.	Ljubljana	Az OP tervezetre érkezett vélemények megvitatása, beavatkozások kódjai, pénzügyi táblák, a végrehajtás szerkezete, projektkiválasztás és indikátorok
13. KMCS megbeszélés	2007. február 12.	Zalaegerszeg	Az OP tervezethez, az ex- ante értékeléshez és az SKV-hoz fűzött vélemények megvitatása E megbeszélés után a KMCS az OP véglegesítésével, a kormányzati döntésekkel és a stratégiai környezeti vizsgálattal foglalkozott
Egyoldalú			
1. műhelymunka az OP elkészítésére	2005. október	Ljubljana	A stratégiák kidolgozása ágazati inputok segítségével
2. műhelymunka az OP elkészítésére regionális és ágazati szereplőkkel	2005. november	Rakicsán (Battyánfalva)	Regionális inputok a stratégiai kérdések előkészítésében és az ágazati inputok jóváhagyása
3. Műhelymunka nemzeti és regionális képviselőkkel a SWOT elemzésről és stratégiai kérdésekről	2006. február 14.	Muraszombat	Stratégia célkitűzésre és SWOT elemzésre vonatkozó megállapodás

A határ mindkét oldalán folyamatos konzultációkat szerveztek különféle társadalmi-gazdasági partnerekkel. A következők valósultak meg:

- online fórum 2006. július 15-től szeptember 5-ig
- OP tervezetre érkezett vélemények a web-en
- az OP bemutatása a különböző érdekelt felek számára
- workshopok (ld. fenti táblázat)

Az **ex-ante értékelést** az OP kidolgozásával párhuzamosan végezték. Az értékeléseket interaktív módon végezték a programozási folyamat közbeni eredményei alapján a programozó csoporttal való szoros együttműködésben. Az ex-ante értékelést mind az időbeli ütemezésre, mind pedig a tartalomra vonatkozóan koordináltan végezték el. Az ex-ante értékelők javaslatait nagymértékben beépítették az OP-be.

2. A PROGRAMTERÜLET TÁRSADALMI-GAZDASÁGI ELEMZÉSE

2.1 Az együttműködési terület meghatározása

A program célterülete a közös **szlovén-magyar határ menti** terület. A magyarországi **Zala és Vas megye** és a szlovéniai **Pomurje és Podravje régiók** azok a NUTS III szintű területi egységek, melyek a továbbiakban az együttműködési területet alkotják.

Az együttműködési terület nagyobb földrajzi egységhez tartozik – a Pannon-síksághoz, melynek ugyanolyan földrajzi és éghajlati tulajdonságai, valamint települési szerkezete és gazdasági körülményei vannak. A legfontosabb földrajzi jellemzők a dombságok és elszigetelt hegyek által megszakított nagy kiterjedésű alföldek. Az együttműködési terület legfontosabb folyói a Mura, a Dráva, a Rába és a Zala. Sűrűn lakott terület; a legjellegzetesebb települések az utak menti falvak. Emellett a legfontosabb városok és munkahelyeket biztosító központok Maribor, Murska Sobota (Muraszombat), Szombathely és Zalaegerszeg. A határon átnyúló szállítási útvonalakon nincsenek domborzati akadályok. A régió természeti erőforrásai mezőgazdasági földek, felszíni és talajvizek, ásvány- és termálfvízforrások és erdők.

Rugalmassági záradék

A program célterülete Vas és Zala megyék Magyarországon, valamint Pomurje régió Szlovéniában. A szlovén Podravje régiót a programba az 1080/2006/EK számú tanácsi rendelet 21. cikkének 1. bekezdése alapján vették bele, amelynek értelmében az ERFA a műveletek vagy részműveletek végrehajtásával kapcsolatban felmerülő kiadásokat az adott operatív programhoz nyújtott hozzájárulása mértékének 20 %-áig finanszírozhatja a program keretében jogosult területekkel szomszédos, vagy ilyen szomszédos területekkel körülvett NUTS III térségekben.

Az Európai Parlament és a Tanács 1080/2006/EK rendeletének 21. cikkelye alapján a projektek szintjén a programterületen kívül található partnerek esetében felmerülő kiadások jogosultak lehetnek, amennyiben a projekt e partnerek részvétele nélkül nehezen tudná elérni célkitűzéseit.

A vezető partner székhelyének vagy egy szervezeti egységének az operatív program által meghatározott együttműködési területén kell lennie.

A határokon átnyúló együttműködés összefüggésében az ERFA az adott operatív programhoz nyújtott hozzájárulása mértékének 10 %-áig finanszírozhatja az Európai Közösségen kívüli országok területén megvalósuló műveletek vagy részműveletek végrehajtásával kapcsolatban felmerülő kiadásokat, amennyiben ez a Közösség régióinak javára szolgál.

A Podravje régió belefoglalásának indoklása a rugalmassági záradék alapján

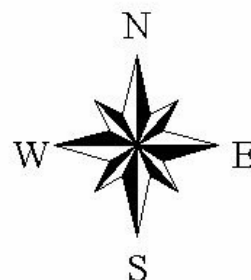
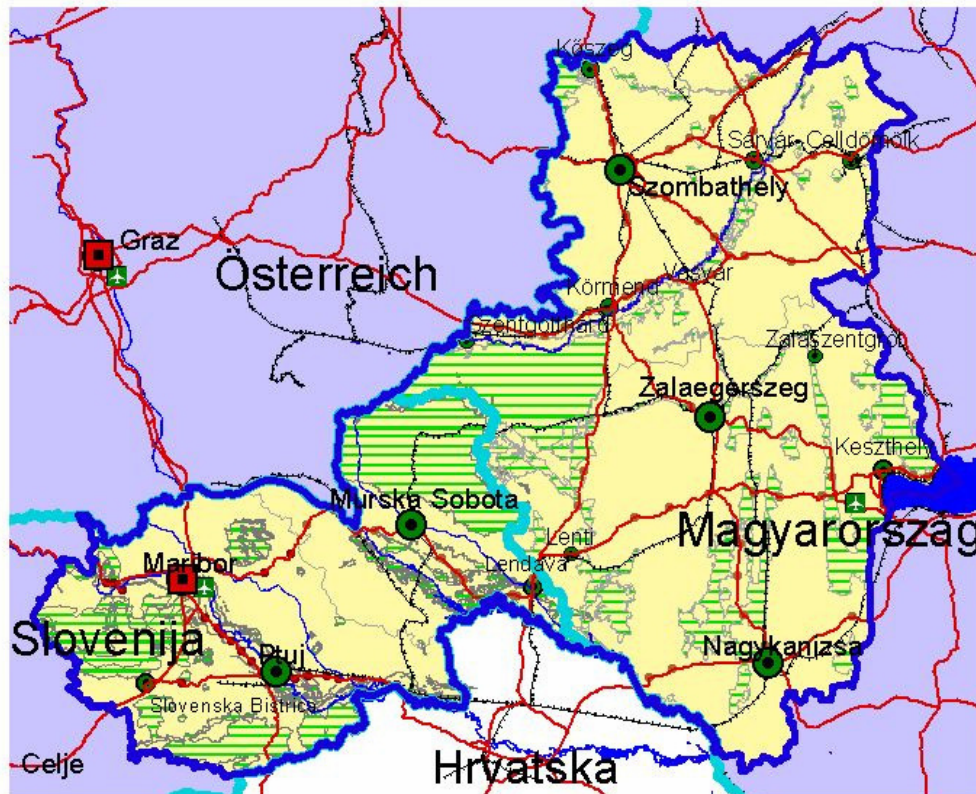
A terület növelésével hozzáadott érték, és egy magasabb szintű határon átnyúló együttműködés jön létre, mivel a projekteknek így átfogóbb hatása lesz az egész terület fejlesztésére. A támogatásra jogosult területtel határos Podravje régiót fontos a programterület részeként kezelni, mivel egyeteme, több egyetemi kara és kutatóintézete van. Podravje régió központjaként Maribor ezen országrész legfontosabb gazdasági és ipari központja is egyben. A mindkét országon átfolyó Dráva is több lehetőséget nyújt például az idegenforgalom és olyan környezetvédelmi projektek fejlesztésére, amelyek jól tükrözik a programban később meghatározott fő célkitűzést és prioritásokat.

A döntés, hogy a Podravje régiót a terület részeként kezeljük az ex-ante értékelés alapján is született, amely megállapította, hogy a Pomurje régiónak csekély a részesedési képessége, mivel a nemzeti támogatások mellett három határon átnyúló együttműködésből is forrásokhoz juthat (Ausztria, Magyarország és Horvátország). Nagy a kockázata, hogy kis méretéből adódóan csak korlátozott számú projektkérelem érkezik majd be innen és így nem tudja felhasználni a rendelkezésre álló forrásokat.

A lisszaboni stratégiához kapcsolódó célkitűzéseket jobban meg lehet valósítani olyan fontos intézmények bevonásával, amelyek képesek vezető partnerként szerepelni.

1. térkép: A Szlovénia-Magyarország 2007-2013 programhatáron átnyúló együttműködési területe

Cross border cooperation area Slovenia-Hungary 2007-13

Jelmagyarázat:

National borders = országhatárok

Airport = repülőtér

Major road network = jelentősebb úthálózatok

Railway = vasút

Natura 2000 terület

2.2 Az együttműködési terület földrajzi leírása

Pomurje Szlovénia észak-keleti részén helyezkedik el és 1.337 km² területen fekszik, amely a szlovén terület 6,6 %-a, és Szlovénia legjellemzőbben mezőgazdasági területe. **Pomurje régiót** a Mura folyó osztja két alrégióra: Prekmurje (Murántúl) és Prlekija. Prekmurje vidékén található a Goričko hegyvidéki területe, Ravensko és Dolinsko igazi alföldjei, ahol a Pannon-síkság beleolvad a Lendva hegyeibe. A Mura jobb partján Prlekijában található az Apacei síkság (Apaško) és Murai mező (Mursko polje) búzamezői és szőlőhegyei, amelyek a Szlovén dombvidék (Slovenske gorice) részét képezik. A régió kiváló az ásvány- és termásvíz ellátottsága, ami 5 gyógyfürdő – Radenci, Moravske Toplice, Lendva, Moravci és Banovci – létrehozásához járult hozzá.

Podravje régió 2.170 km² területen fekszik, amely a szlovén terület 10,7%-a. Szlovénia északkeleti részén található, nyugaton Koroska és Slavinjska régiókkal, keleten Pomurje régióval, északon Ausztriával, délen Horvátországgal határos. A régióban 41 önkormányzat van, fővárosa Maribor. Podravje régióban északkeleten dombság, nyugaton alpokaljai erdős hegység (Pohorje és Kozjak), valamint a Dráva folyó mentén a Dravsko-Ptujsko polje (Maribori-medence) található. A régió vízi erőforrásait áramtermelésre használják (a Dráva folyón vízenergia-termelő üzemek). A régió híres gyógy- és termálfürdőiről, különösen Mariborban és Ptujban. A termékeny földeken mezőgazdasági tevékenységeket folytatnak; Szlovéniában a régióban a legmagasabb a kihasznált mezőgazdasági területek aránya – 83.000 hektár. Számos természeti kincs és a Natura 2000 terület ellenére a régióban nincs nemzeti park, bár már több kísérletet tettek a Pohorje nemzeti park kialakítására.

Az együttműködési terület magyar része két szomszédos megyéből, Vas és Zala megyéből áll. Mindkét megye a nyugat-dunántúli régió és a Pannon-síkság része.

Vas megye az ország nyugati szélén helyezkedik el, Ausztria és Szlovénia határolja. Teljes területe 3.337 km² (Magyarország területének 3,6%-a). A megye 216 településből áll, amelyből 10 város (Szombathely, Celldömölk, Csepreg, Körmend, Kőszeg, Répcelak, Sárvár, Szentgotthárd, Vasvár, Őrszentpéter). A megyeszékhely Szombathely, 81.228 lakossal. A hegyvidéki terület természeti erőforrásokban és természeti szépségekben bővelkedik. Bő készletű szén-dioxid található Répcelakon és környékén, valamint a termál- és gyógyvizekben. A 18 meglévő termálfürdőn kívül másik 47 létesítésére van lehetőség. Meg kell említeni Szentgotthárdot is (szlovénül Monošter), amely a szlovén-magyar határon fekszik és a Magyarországon élő szlovén kisebbség központja.

Zala megye Magyarország egyik legnyugatibb megyéje a horvát és szlovén határnál. Területe 3.784 km² (Magyarország területének 4,1%-a). A lakosság 54%-a a megye 8 városában él, a többi lakos a megye 249 falvában. Zala megye dombvidék, ahol az olaj a legfontosabb fosszilis üzemanyag. A Zalakaroson és Hévízen levő gyógyfürdők a terület geotermikus vizét használják fel. Másik nagyobb városai Nagykanizsa és Keszthely, de ki kell emelni Lenti szerepét is, mivel ez esik legközelebb a szlovén-magyar határhoz.

Zala és Vas megye külső megjelenése hasonlít a Pomurje és Podravje régióéhoz. Hatalmas területű szántóföldek, gyümölcsösök, szőlőhegyek találhatóak itt. A mezőgazdaság fontos gazdasági tevékenység a régióban.

Az együttműködési terület **10.628 km²**, és a közös határszakasz **102 km**.

2. táblázat: Együttműködési terület

EGYÜTTMŰKÖDÉSI TERÜLET			
Régió	Terület (km ²)	Megye	Terület (km ²)
Pomurje ¹ Podravje ¹	1.337 2.170	Vas ² Zala ²	3.337 3.784
Összesen	3.507	Összesen	7.121

Forrás: ¹A Szlovén Köztársaság Statisztikai Hivatalának adatai (Szlovén régiók számokban, 2006), ² Magyarország Regionális Statisztikai Évkönyve

2.3 Demográfia

Az együttműködési területen a lakosság megoszlása nagyon eltérő és kiegyensúlyozatlan. A városi területeken koncentrálódik, amelyek a foglalkoztatási központjok is egyben. Az együttműködési területen 2005-ben körülbelül 1.001.993 lakos élt. Az együttműködési terület teljes lakosságának 56%-a Vas és Zala megyében él. Azonban a Pomurje és Podravje régióban a népsűrűség magasabb, mint az együttműködési terület többi részén. Maribor - a második legnagyobb szlovén város – hozzájárul a legnagyobb a népsűrűséghez Podravjében, mely 147 lakos négyzetkilométerenként. Ugyanakkor Pomurjében a legalacsonyabb a népsűrűség Szlovéniában.

3. táblázat: A lakosság számának változása és a népsűrűség (fő/km²)

EGYÜTTMŰKÖDÉSI TERÜLET	1993	2005	Népsűrűség (2005)
Pomurje ¹	130.535	122.453	92
Podravje ¹	325.563	319.114	147
	1993	2005	Népsűrűség (2005)
Vas ²	272.835	265.229	80
Zala ²	301.067	295.197	78

Forrás:

¹A Szlovén Köztársaság Statisztikai Hivatalának adatai (Statisztikai Évkönyv 1996; Gyorsjelentések, Lakosság, 13.6.2006/No115),

²Vas és Zala megye Statisztikai Évkönyve

A népesség természetes szaporulatáról szóló adatok azt mutatják, hogy a halálozási arány magasabb, mint a születési arány a teljes együttműködési területen. A túlnyomóan fiatalabb népesség a problémás területekről (vidéki és határ menti területek) a városokba történő elvándorlása miatt bizonyos területek elérték a demográfiai fogyás kritikus pontját, ezáltal a területet túlnyomóan öregedő generáció lakja, ahol a lakosság természetes szaporodásában pozitív tendencia nem várható. A lakosság kor szerinti megoszlása és öregedési indexe (65 év felettek és 15 év alattiak aránya) egyértelműen kedvezőtlen. Az egész területen az index magasabb, mint az országos vagy az európai átlag, az EU-25 indexe 103,9 (Eurostat, 2003).

4. táblázat: Természetes népességváltozás és a lakosság kor szerinti megoszlása (%) az együttműködési területen

EGYÜTT-MŰKÖDÉSI TERÜLET (2004)	Élve-születések	Halálozás	Természe-tes növekedés	0-14 évesek	15-64 évesek	64 év feletti	Népesség öregedési indexe
Pomurje ¹	1.031	1.382	-351	13,8	70,8	15,4	111,9
Podravje ¹	2.560	3.168	-608	13.5	71.0	15.5	115.2
Szlovénia							106,9
Vas ²	2.200	3.500	-1.300	15,2	69,3	15,5	105,0
Zala ²	2.309	3.987	-1.678	14,2	69,3	16,5	115,8
Magyarország							99,9

Forrás: ¹A Szlovén Köztársaság Statisztikai Hivatalának adatai (Statisztikai Évkönyv 2005), ²Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR)

2.3.1 Nemzeti és etnikai kisebbségek

A program számottevő jelentőséggel bír az együttműködési területen a határ mindkét oldalán élő emberek hagyományos történelmi és nemzeti kapcsolata miatt. A határ menti terület etnikailag nagyon változatos képet mutat. Pomurje régióban (legfőképpen Lendva) még mindig jelentős, 5.500 főből álló magyarul beszélő kisebbség él. A magyar oldalon körülbelül 3.000 szlovén él. A két nemzeti kisebbségen túl magas az egyéb, pl. a horvát és német etnikai csoport aránya.

A romák etnikai közösséget képeznek a teljes együttműködési területen. Életmódjuk még mindig nagyon hagyományos, bár Szlovéniában a helyi közösségekben egyre aktívabb szerepet töltenek be. Gyakran a társadalom peremén állnak, habár teljes jogú állampolgárok, és az alkotmány alapján a többi állampolgárral egyenlő joguk van. Roma nyelven beszélnek. Mivel 12 millió roma él Európában, nyelvük Európa-szerte elterjedt nyelv.

Bár a roma etnikai közösségre vonatkozó hivatalos adatok szerint ők az együttműködési terület népességszerkezetének körülbelül 1%-át teszik ki, meg kell állapítani, hogy nem hivatalos becslések szerint ez az arány mintegy 3%-ra tehető.

Fontos felismerni az együttműködési terület különféle nemzeti és etnikai kisebbségek egyedülálló jellegét.

2.4 Humánerőforrás

2.4.1 Munkaerőpiac

A foglalkoztatási lehetőségek csökkentek a piacgazdaságra való áttéréssel, és az új munkalehetőségek csak mostanában fejlődtek ki. A gazdasági struktúra átalakulása mellett a munkanélküliség legfőbb oka az alacsony szintű iskolázottság, valamint a munkalehetőségek és az álláskeresők szakmai képzettsége közti strukturális eltérés. A magasan képzett embereknek való állások hiánya miatt a régió kezdi elveszteni a humánerőforrással kapcsolatos potenciálját és kapacitását. A munkanélküliség regionális megoszlása nagyon egyenetlen, a legmagasabb munkanélküliségi ráta a perifériális kisvárosokban és vidéki területeken van, ahol ez gyakran komoly társadalmi problémákhoz vezet. Minden területen magas a falvakból és falusi közösségekből a nagyobb városokba munka miatt ingázók száma. Az együttműködési területen lehetőség van a munkaerő-piaci intézmények közti együttműködésre és adatcserére, ezáltal az álláskeresők és az állásajánlatok egymásra találhatnak.

5. táblázat: A foglalkoztatottság aránya és a foglalkoztatási szerkezet iskolai végzettség szerint

EGYÜTTMŰKÖDÉSI TERÜLET	Foglalkoztatottak aránya (%) Σ	8 általánosnál kevesebb *	8 általános	Középiskola	Felsőoktatás
<i>Pomurje</i> ¹ <i>Podravje</i> ¹ (2002)	40,43 39,10	2,08 2,03	22,99 12,79	61,79 66,70	13,14 18,48
<i>Vas</i> ² <i>Zala</i> ² (2005)	61,98 63,67	0,21 0,33	18,06 14,71	65,89 70,56	15,85 14,40

Forrás: ¹A Szlovén Köztársaság Statisztikai Hivatalának adatai (Népszámlálás 2002), ²Mikrocenzus, Központi Statisztikai Hivatal (KSH)

Megjegyzés: *az adatok az általános iskolai tanulmányokkal nem rendelkező (8 általánosnál kevesebb) és befejezetlen általános iskolai tanulmányokkal rendelkező lakosságot tartalmazzák (azaz részben elvégzett tanulmányok, pl. néhány osztályt).

6. táblázat: Munkanélküliség megoszlása a munkanélküliek neme, kora és végzettsége szerint

EGYÜTTMŰKÖDÉSI TERÜLET	Munkanélküliségi ráta (%)	Férfiak	Nők	Korcsoport			Végzettség			
				15-24	25-49	+50	8 általánosnál kevesebb*	8 általános	Középiskola	Felsőoktatás
<i>Pomurje</i> ¹ <i>Podravje</i> ¹ (2004)	16,8 14,6	53,0 49,6	43,7 50,4	24,5 18,8	54,3 57,8	21,2 23,4	11,8 6,8	32,3 24,7	53,2 64,0	2,6 4,5
<i>Vas</i> ² <i>Zala</i> ² (2004)	6,8 4,3	51,4 53,3	48,6 46,7	18,0 15,5	60,1 60,2	21,9 24,3	2,7 6,4	33,3 26,2	59,5 62,3	4,5 5,1

Forrás: ¹A Szlovén Köztársaság Statisztikai Hivatalának adatai (Népszámlálás 2002), ²Stadat-rendszer, Központi Statisztikai Hivatal (KSH)

Megjegyzés: *az adatok az általános iskolai tanulmányokkal nem rendelkező (8 általánosnál kevesebb) és befejezetlen általános iskolai tanulmányokkal rendelkező lakosságot tartalmazzák (azaz részben elvégzett tanulmányok, pl. néhány osztályt).

A munkanélküliek iskolai végzettségi szerkezetén látható, hogy a betöltetlen állások és a rendelkezésre álló munkaerő nem áll egyenlő arányban egymással. A legnagyobb egyenlőtlenség az alacsonyabb iskolázottságú munkaerő esetében mutatkozik, ahol a kínálat meghaladja a keresletet, illetve a főiskolát vagy egyetemet végzett szakemberek szintjén, ahol a munkaadók kereslete meghaladja a kínálatot, és ahol a strukturális ellentét szintén erősen jelen van.

A határ menti terület magyar oldalán különösen Zala megyében gátolják a nők munkaerő-piaci részvételét az alapfokú oktatási intézmények (bölcsődék, óvodák) hiánya és az itteni helyhiány. Ami az alap- és középfokú oktatást illeti, a régió aprófalvakból álló településhálózatából adódóan nehezen biztosítható a legmagasabb szintű alapfokú oktatás a lakóhelyhez legközelebb fekvő oktatási helyszínen.

A középfokú oktatás terén Vas és Zala megyében több diák tanul szakközépiskolában, mint gimnáziumban. A középfokú oktatásban párhuzamos oktatás folyik, és kihasználatlan kapacitás van, mivel nincs regionális szintű információs rendszer, amely összehasonlíthatná a rendelkezésre álló oktatást a munkaerő-piaci kereslettel.

Vas és Zala megyében kevés olyan egyetemi központ található, amely rendelkezik az „universitas” összes lényeges elemével, pedig e megyék hasznos kapcsolódó területek lehetnének az alkalmazott

kutatás-fejlesztés szempontjából. Felsőoktatási központoknak a kistérségek központjai tekinthetőek. Kedvező helyzetben van Szombathely és Zalaegerszeg, ahol az oktatási mutatók jelentősen meghaladják a régió átlagát, míg a letenyei és vasvári kistérség küzd a legnagyobb nehézségekkel: az ő mutatóik jóval elmaradnak az átlagtól.

Az iskolai kereteken kívüli környezeti oktatás szerény mértékben növekszik, igény van a civil szervezetek megerősítésére és a növekvő természeti és környezeti felelősségvállalásra.

2.4.2 Oktatás, kutatás és fejlesztés

Az együttműködési terület minden regionális központjában van középiskola, de Podravje kivételével hiány van egyes szakmákra specializálódó (pl. művészeti, vegyészeti, gyógyszerészeti) szakközépiskolákban. A munkanélküliek iskolázottsági struktúrájára vonatkozó statisztika szerint a munkanélküliek több mint fele középiskolát végzett. Podravje és Pomurje között különbség van az egyetemet végzettek száma tekintetében, ennek oka a Maribori Egyetem, Maribor ugyanis Szlovénia második legnagyobb egyetemi központja. Az együttműködési területen egyértelmű az eltérés a foglalkoztatottság hiánya és a munkanélküliek iskolai végzettsége között. Átképzésre és új szakmát oktató programokra van szükség (a fellendülő ágazatokban, pl. a kultúra és az idegenforgalom területén). Az átképzésnek és a programoknak összhangban kell lenniük a gazdaság jelenlegi helyzetével (pl. ipar, idegenforgalom, stb.) és az együttműködési terület modern ipari és kereskedelmi fejlődésének tendenciáival.

További fontos **problémák**: a népesség alacsony iskolázottsági és végzettségi szintje, a régióból a nagyvárosok felé történő agyelszívás, az élethosszig tartó tanulást biztosító adottságok alacsony szintje, és az e-tanulás lehetőségeinek korlátozott használata.

7. táblázat: A lakosság iskolai végzettségi szintje (%)

EGYÜTTMŰKÖDÉSI TERÜLET	8 általánosnál kevesebb*	8 általános	Közép-iskola	Felső-oktatás
Pomurje ¹	5,8	38,0	48,2	8,0
Podravje ¹ (2002)	6,1	26,2	56,2	11,5
Vas ²	18,6	27,5	44,1	9,8
Zala ² (2002)	20,9	27,2	42,6	9,3

Forrás: ¹A Szlovén Köztársaság Statisztikai Hivatalának adatai (Népszámlálás 2002), ²Mikrocenzus 2005, Központi Statisztikai Hivatal (KSH)

Megjegyzés: *az adatok az általános iskolai tanulmányokkal nem rendelkező (8 általánosnál kevesebb) és befejezetlen általános iskolai tanulmányokkal rendelkező lakosságot tartalmazzák (azaz részben elvégzett tanulmányok, pl. néhány osztály).

A **kutatás és fejlesztés** szintje viszonylag alacsony az együttműködési területen. A kutatóintézetek gyakran az egyetemi oktatáshoz kapcsolódnak, ezért a határ menti régiókban nem található jelentős kutatóközpontok Maribor kivételével. Bár számos egyetemi kutatóintézet működik Mariborban, gyenge az együttműködésük az üzleti szférával, különösen a kis- és középvállalatokkal. A kutatás a magánszektorban sem tölt be jelentős szerepet. A magánszektorban dolgozó kutatóknak gyakran nem állnak rendelkezésre megfelelő berendezések, és nem használják ki szakértelmüket sem. Magas szintű K+F-el rendelkező társaságok általában multinacionális vagy nagy nemzeti cégek, amelyek ezt a feladatot maguknak tartják fenn. Ennek következtében a kutatási és technológiai központok iránti szükséglet nagyon erős az együttműködési területen. Azonban nagyon gyenge a high-tech ipar. Hiányzik továbbá ezen iparágak klaszterbe tömörülése és hálózatépítése is. Azonban

van lehetőség az együttműködési területen új anyagok és technológiák kutatására és előállítására a tervezett kezdeményezésen belül, ami a fenntartható megújuló energiák lehetőségéhez is kapcsolódik.

Vas és Zala megyében a kutatóhelyszínek a legtöbb esetben egyetemek és főiskolák részét képezik. A legjellemzőbb kutatási területek a környezet-, a mezőgazdasági és bizonyos műszaki tudományok.

A vállalkozók körében nem jelentős a K+F tevékenység, mivel a multinacionális vállalatoknál a legtöbb high-tech megoldás, gyártási folyamat és kész alkatrész a nemzetközi áramlás részeként kerül Magyarországra. Az egyetemek és a vállalkozások közötti szinergiahatások száma és minősége növekszik a műszaki tudományok terén.

2.5 Kultúra

A program együttműködési területén levő kultúra nagyon gazdag és sokrétű. A kulturális **örökség**, mind az ingó, mind az ingatlan, az egyik legfontosabb lehetőséget képviseli a terület határ menti fejlesztéséhez társadalmi, gazdasági és környezeti szempontból, különösen a strukturális fejlődési problémákkal küszködő régióban. A kulturális örökség az egyik legfontosabb eleme annak, hogy a területet a **kulturális turizmus fejlesztésén** keresztül megismerjék és felértékelődjön, ezért a kulturális örökség felélesztésére van szükség. Ez számos területen munkalehetőséget is teremt, mint pl. az információs társadalom, hagyományos kézművesség és mesterségek területén. Ezért különös hangsúlyt kell fektetni a piacorientált termékek és szolgáltatások fejlesztésére a hasonló kezdeményezések fenntarthatósága érdekében.

8. táblázat: Az együttműködési terület kulturális örökségét képviselő legfőbb nevezetességei

Pomurje régió	Vas és Zala megyék
Kastélyok (Muraszombat, Lendva, Grad, Battyánfalva, Beltinci, Ptuj, Maribor, Negova, Slovenska Bistrica)	Kastélyok, várak (Keszthely, Kőszeg, Körmend, Sárospatak)
Templomok (Turnišče, Beltinci, a Plečnik-templom Bogojinában, Rotunda v Selu, St. Bolfenk)	Templomok (Ják, Óriszentpéter, Velemér)
Úszó vízimalmok a Mura folyón (Veržej, Ižakovci)	Egyéb helyi nevezetességek (Hévízi gyógyfürdő, római kori romok Szombathelyen)

Az együttműködési terület a **nyelvek** kereszteződésében helyezkedik el. A két nyelv és kultúra találkozása különösen ígéretes lehetőséget kínál a kultúra területén. Ezért a szlovén és magyar irodalom tolmácsolását és fordítását támogatni kell. A szomszédos országok jelentős **kisebbségei** élnek a határ másik oldalán, akiknek fennálló intézményi hátterük, kulturális szervezeteik, kétnyelvű és kisebbségi oktatásuk van, ami a kulturális csere szempontjából nagyon kedvező. A tudatosság nő azzal kapcsolatban, hogy fontos ismerni a szomszédos nemzetek kultúráját, ami még erőteljesebb változatossághoz vezethet a kultúrák cseréje révén.

Az együttműködésben rejlik lehetőség a **művészetek és a kreatív iparágak** területén is jelentkeznek. Ide tartoznak a kulturális örökséghez kapcsolódó szolgáltatások, színház (helyi csoportosulások), hagyományos táncok (európai folklór táncfesztivál Beltinciben, a szabadtéri Nagyböjti Fesztivál Mariborban), zene és opera, CD és DVD előállítása, könyvkiadás, képzőművészetek, kulturális turizmus, művészeti oktatás, tervezés, építészet, stb. Számos zeneiskola van, ahol nemzetközi gitárversenyt rendeznek, valamint kisebb, de exkluzív kiadók (a régióban élő művészekkel – írókkal és tervezőkkel). Több kiemelkedő festő és szobrász is él a régióban. Mindemellett a kulturális turizmus

még nem fejlődött ki, és nincs művészeti szakképzés (kivétel: kisebb helyi társulások – festészet, stb.). A modern technológia használata ugyanakkor lehetőséget nyújt az innovatív termékek és szolgáltatások létrehozására. Tehát a kreatív iparágak támogatása egyben a regionális gazdasági diverzitás létrejöttét is támogatja.

2.6 Egészségügy

Az egészségügyi helyzet az együttműködési területen ellentmondásos. Míg Pomurje és Podravje rendelkezik a legalacsonyabb szociális és legrosszabb egészségügyi mutatókkal Szlovéniában, addig Vas és Zala megyében viszonylag jó a szociális helyzet és az egészségi állapot átlagos. A határ menti térségek alacsonyabb értéket mutatnak mind egészségi, mind pedig szociális állapot terén. Az itt élők nem táplálkoznak egészségesen, nincsenek tisztában az egészséges főzési módokkal és nem végeznek rendszeres testmozgást. A megelőző egészségápolást és az egészséges életmódot az egész régióban népszerűsíteni kell. Egyes területeken a szegénység, a nevelés és a szociális kirekesztettség az egészség fő befolyásoló tényezői. Ezért figyelmet kell fordítani a gazdaság- és az egészségpolitika párhuzamos fejlesztésére. Ezen kívül szükség van a hálózatépítésre és arra, hogy az együttműködési területen összehozzák az embereket és az egészségügyi intézményeket annak érdekében, hogy jobban meg tudjanak birkózni a kedvezőtlen gazdasági körülményekkel.

A férfiak és nők várható élettartama Pomurjében 3 ill. 2 évvel rövidebb a szlovén átlagnál, míg Podravjében, Vas és Zala megyében kissé magasabb a várható élettartam, mint az országos átlag, de körülbelül 10 év különbség mutatkozik a férfiak és nők között.

Nagyobb kórházak Battyánfalván, Muraszombaton Mariborban és Ptujban, valamint a magyar oldalon Szombathelyen és Zalaegerszegen találhatóak. Fontos, hogy az emberek a legközelebbi egészségügyi intézményt használhassák a környéken, mivel bizonyos területek nagyon messze esnek a saját országon belüli segítségnyújtó központtól vagy kórháztól. Ki kellene dolgozni egy olyan rendszert, amely ezt lehetővé teszi. Mindegyik önkormányzatnak biztosítania kell, hogy a legközelebbi segélynyújtó helyek és egyéb intézmények elérhetőek legyenek. Az elmúlt években nem csak az elsősegélynyújtó helyekre, hanem az egészséges életmódra és a drogmegelőzésre is hangsúlyt fektetnek (ennek oka a területen megfigyelhető viszonylag magas drogfogyasztás). Az együttműködési területen egyéb fontos, egészségügyi területen dolgozó civil szervezet is található, amelyek drogfogyasztókat, fogyatékkal élőket, stb. támogatnak. Vas és Zala megyében körülbelül 80 civil szervezet dolgozik az egészségvédelem különböző területein, általában határon átnyúló tevékenység nélkül.

A pomurjei és podravjei egészségügyi program a 2007-2013 közti időszak Regionális Fejlesztési Tervének lesz része. Az egészségpolitika és intézményi rendszer reformja 2007 óta már folyamatban van Magyarországon.

A magyar egészségügyi ellátórendszer reformja 2006-ban kezdődött, és fő célja az intézményi és szolgáltatórendszer átalakítása, egy sokkal inkább szolgáltatásorientált rendszer kialakítása, amely költséghatékonyabb és magasabb átlagminőségű ellátást és megelőzési szolgáltatásokat nyújt a betegeknek. A reform szintén célul tűzte ki, hogy kialakuljon egy betegorientált, korrupciómentes szolgáltatórendszer, amely magasabb átlagminőségű egészségügyi ellátást és megelőző szolgáltatásokat nyújt. Az egészségügyi reform gazdaságos gyógyszerfelírási szabályt és állami támogatási szintet vezet be, valamint jogilag meghatározza a társadalombiztosítás körébe tartozó alapvető ellátásokat. Új felügyeleti szerv kerül felállításra az egészségbiztosítási alap kapcsán,

amelynek feladata ellenőrizni, hogy a nyújtott szolgáltatások megfelelnek-e a szabályoknak és amely egyben fogyasztóvédelmi szervként is működik.

2.7 Gazdasági jellemzők

Az együttműködési terület gazdasági szerkezetében nagyon hasonló, de gazdasági jellegében nagyon eltérő régiókból és megyékből áll.

A Pomurje régió 26 törvényhatósági joggal felruházott kis községből áll, kevés nagyméretű ipari projekttel a nagyvárosokban (Muraszombat, Gornja Radgona, Lendva, Ljutomer). Pomurjében a kisszámú nagyobb munkaadótól való függőség, különösen az olaj- és textiliparban, a regionális gazdaság összeomlását okozhatja. Néhány, különböző termelési területen működő közepméretű iparág is megtalálható (elektronika, üveg, teherautó- és konténer egységek, stb.). A külföldi működőtőke-befektetés területre történő vonzása nem volt sikeres. Podravje régióban 41 önkormányzat van, a gazdasági és ipari központ Maribor. Az autóipar átalakítása még folyamatban van, a régióban a külföldi működőtőke-befektetés nem jelentős.

A helyzet a magyar megyékben némileg hasonló, Szombathely, Zalaegerszeg, Nagykanizsa, Szentgotthárd, Körmend és Lenti városok kínálják a legtöbb munkalehetőséget. A vidéki területek, különösen a határközeliek, a lehetőség hiányától és a népesség csökkenésétől szenvednek. A magyar oldalon azonban nagy számban található egyéni vállalkozás, különösen a szolgáltatások terén, valamint több a külföldi működőtőke-befektetés is.

Új **munkalehetőségek** megteremtésére van szükség, mellyel az együttműködési területen tartható a népesség, különösen a fiatalok.

9. táblázat: Bruttó hazai termék (Vásárlóerő-paritás, 2004)

EGYÜTTMŰKÖDÉSI TERÜLET	1 főre eső regionális GDP (PPP)	Regionális GDP index Ország=100	Nemzeti GDP %-a Ország=100 %	Regionális GDP index EU(25)=100
Pomurje	12,364	69,0	4,2	57,5
Podravje	15,137	84,5	13,5	70,4
Vas	13.870	100,9	2,7	64,5
Zala	12.514	91,0	2,7	58,2

Forrás: EUROSTAT

Pomurje az egyik legkevésbé fejlett régió Szlovéniában. Ezzel ellentétben, a nemzeti GDP-hez viszonyítva, Podravje második az Osrednjeslovensko régió mögött. A bruttó hozzáadott értékhez a legnagyobb arányban a szolgáltatói szektor járul hozzá, ezek jellemzően kis- és mikrovállalkozások. Vas és Zala megye nem sereghajtók, sőt: a társadalmi-gazdasági fejlesztési tevékenységeknek köszönhetően, mindkét megye viszonylag kedvező helyzetben van Magyarország többi megyéjével összehasonlítva. Vas megye GDP-je jóval az országos átlag fölött van. Az 1 főre eső átlagos regionális GDP (13,471 euró) az együttműködési területen kevesebb, mint az EU-25 átlagának 62%-a, ami 21.800 euró (Eurostat, 2003).

10. táblázat: Vállalkozások száma az együttműködési területen

EGYÜTTMŰKÖDÉSI TERÜLET	Mikro- és kisvállalkozások			Mikro- és kisvállalkozások összesen	Közép-vállalkozások	Nagy-vállalkozások
	0	1-9	10-49	0-49	50-249	250 vagy több
Pomurje ¹ (2004)	122	3.474	222	3.818	57	8

Podravje ¹ (2004)	916	12,736	673	14,325	172	49
Vas ² (2006. március 31.)	2.851	4.998	685	8.534	126	32
Zala ² (2006. március 31.)	4.185	6.293	778	11.256	138	22

Forrás: ¹A Szlovén Köztársaság Statisztikai Hivatalának adatai (Vállalkozásdemográfiai részleg); ²Statisztikai információ, 2006/1, Vas megye, KSH Győri Regionális Igazgatósága; ²Statisztikai információ, 2006/1, Zala megye, KSH Győri Regionális Igazgatósága

2.7.1 Mezőgazdaság és vidékfejlesztés

A mezőgazdaság (a GDP szempontjából) fontos szerepet tölt be a legkedvezőbb természeti adottságokkal rendelkező területeken. Pomurje és Podravje főleg mezőgazdasági terület; Pomurjében a mezőgazdaság képezi a fő gazdasági tevékenységet, elsősorban élelmiszerfeldolgozással és mezőgazdasági termékek feldolgozásával foglalkoznak. A bortermelés is jelentős szerepet tölt be, és kihat az idegenforgalom fejlesztésére is.

A vidéki területek és a vidéki lakosság arányát tekintve a Pomurskát és Podravskát felölelő szlovén terület nagyon különbözik más területektől, ezért sajátos szükségletekkel is rendelkezik (a mezőgazdaság diverzifikációja, a fenntartható gazdálkodás fejlesztése, hatékony erdőgazdálkodás, a mezőgazdaság szerkezetének javítása, vállalkozói készségek fejlesztése stb.).

Vas megye déli része (Őrség kistérség) és Zala megye nyugati része (Göcsej, Dél-Zala) jellemzően természeti és kulturális örökségben bővelkedő vidéki régió.

A terület különleges jellegét és örökségét a táj határozza meg. Dombos, kis folyók és patakok által átszelt vidékről van szó, amely különleges helyi klímával rendelkezik. Ez Magyarország legcsapadékosabb és egyben legzöldebb része a nagy zöld területeknek köszönhetően. A régió a történelem során mindig a periférián helyezkedett el és határterületnek számított. Természeti adottságai és történelme folytán a régió sajátos, kiemelkedő építészeti értékekkel büszkélkedő településszerkezettel rendelkezik, amely nagyon kis falvakból és különleges, elszórtan elhelyezkedő településekből áll, melyeket pár házból álló településszerű egységek alkotnak – ezeket hívják az Őrségben „Szer”-nek, a Göcsejben pedig „Szeg”-nek. A földhasználat mozaikos jellegű (szőlőhegyek, erdők, tavak, kisebb szántóföldek és rétek), nagyon változatos, ami ökológiai és idegenforgalmi szempontból egyaránt értékes tulajdonság.

A háttérben való elhelyezkedés azzal a pozitív mellékhatással járt, hogy a természeti értékek és a különleges településszerkezet megmaradt, és ma nagyon fontos örökséget képez.

Manapság a régió tájspecifikus természeti és kulturális örökségét egyre jobban értékelik, a Nemzeti Park, egyéb védett területek és két Természeti Park Egyesület (Kerkamente Natúrpark Egyesület, Őrség Natúrpark Egyesület) valamint a Krajinski park Goričko létrejöttével védik, és egyre több látogató érkezik a vidékre.

Vas és Zala megye természeti adottságai kedvezőek az állattenyésztéshez (leginkább szarvasmarha), és takarmánytermeléshez. Az erdők a faipar alapját képezik. Pomurjével ellentétben, Vas és Zala megyében a tercier szektor játssza a legfontosabb szerepet a gazdaságban.

A legnagyobb **probléma** az együttműködési terület mezőgazdasági termelésével kapcsolatban a kisméretű gazdaságok és a földterületek átlagos mérete, a gazdák elöregedése, az alacsony

iskolázottság, a gazdák vezetői tudásának hiánya, az alacsony termelékenység és hozzáadott érték, a részmunkaidős farmerek nagy aránya, valamint a termékek szervezés nélküli marketingje.

Nagy lehetőség rejlik a mezőgazdasági tevékenységek diverzifikációjában a bio-mezőgazdaság irányába. A biotermelést és a helyi termékek piaci részesedését még nem aknázták ki teljesen.

2.7.2 Ipar

Az ipari tevékenységek a városközpontokban koncentráálódtak, és fontos, munkalehetőséget biztosító központokat képviselnek. Az együttműködési területen ez a szektor ad munkát az aktív lakosság legnagyobb részének, és a legfontosabb gazdasági tevékenységet képviseli. Általában a **problémákat** a következőkben foglalhatjuk össze: alacsony szintű vállalkozói szellem, nagy munkaerő-igényű, de alacsony technológiai iparágak, alacsony munkatermelékenység, hagyományos iparágak átszervezése, befektetői tőke hiánya, alacsony szintű exportorientáció, és – néhány kivétellel – a versenyképesség hiánya, alacsony szintű innováció és K+F intézményekkel való együttműködés, iparágak közti kommunikáció hiánya, az ipari potenciál városi területekre történő koncentrációja, a periférián levő területek hanyatlása, alacsony szintű üzleti és vezetői hozzáértés.

Nagyobb ipari központok az együttműködési területen: Pomurjében Muraszombat (élelmiszer-feldolgozás, fémmegmunkálás, orvosi eszközök és textilipar), Lendva (petrolkémiai ipar, raktárfelszerelés), Gornja Radgona (élelmiszer-feldolgozás, elektromos eszközök) és Ljutomer (műanyagipar, élelmiszer-feldolgozás). Podravjében Maribor és Ptuj (autóipar, vegyipar, textil- és fafeldolgozás). Vas megye ipari és közigazgatási központja Szombathely az ipari parkjában található néhány villamosüzemmel. Vas megyében még három ipari park van, a legfontosabb a Szentgotthárd – Heiligenkreutz ipari park (100 hektár feletti). Vas és Zala megyében az elektronikai ipar magas színvonalon működik. A kkv-k száma a fa- és bútorigarban viszonylag magas. Zala megyében 8 ipari park van és két ipari központ: Zalaegerszeg és Nagykanizsa.

2.7.3 Kis- és középvállalkozások

A vállalkozások elindításának magas adminisztrációs követelményei vannak, a tőke és a vállalkozási kultúra hiánya jellemzi a területet. Azokon a területeken, ahol a hagyományos iparágak biztosították a legtöbb munkát, a vállalkozási kultúra és szellem nem igazán fejlődött ki. Ennek ellenére a kkv-k a legrugalmasabb és gyorsan növekvő gazdasági ágazat magas munkahelyteremtő potenciállal.

Az nemzeti ágazati politikák célja a kkv-k és vállalkozói szellem erősítése ezen cégek indulásának és fejlesztésének támogatásával. Ágazati célkitűzés az is, hogy ösztönözzék a helyi klaszterek kialakulását. Az együttműködési területen van néhány olyan tevékenység, amely ösztönzi a nők vállalkozás alapítását.

Annak érdekében, hogy a fiatalok vállalkozói kultúráját elősegítsük, Pomurje régióban elkezdődött a vállalkozói körök bevezetése az általános iskolákban, és országsszerte kifejlődött. Felismerték, hogy ez a legjobb gyakorlat Szlovéniában és Európában is, és jó példaként szolgál az együttműködési terület más részein is.

Az új kkv-k létrehozását, különösen a fiatal vállalkozókékat Pomurjében inkubátorházak hálózata segíti elő (Muraszombat – Odranci – Ljutomer). Ugyanez Podravjében a Štajerski Technológiai Park és Egyetem üzleti inkubátorházán keresztül történik.

2.7.4 Szolgáltatások

Szolgáltatások széles választéka fejlődött ki leginkább az együttműködési terület központi városaiban, míg a vidéki periférián ez a szektor elmaradott. Adminisztratív, banki, oktatási, szociális és egészségügyi szolgáltatások érhetők el a nagyobb városokban.

Viszonylag kevésbé fejlődött a szolgáltatási szektor a határ mindkét oldalán. Ez az együttműködési terület perifériás jellegének és a célzott magasabb szintű oktatás hiányának köszönhető, ami elősegítené a szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások fejlődését. Csak néhány tanácsadó cég van a régióban. A tanácsadást fejlesztési ügynökségek (magán, állami, vagy félállami) és néhány egyéb társaság végzi.

2.7.5 Turizmus

Az együttműködési területen levő más gazdasági tevékenységhez képest a turizmus rendelkezik a legnagyobb növekedési potenciállal.

Az idegenforgalmi szektor legnagyobb **problémái** a következők: alacsony idegenforgalmi infrastruktúra, az idegenforgalmi ipar szezonalitása (a gyógyfürdők kivételével), magas színvonalú szálláslehetőség hiánya, a kulturális örökség alacsony szintű marketingje, az idegenforgalmi ipar és az együttműködő marketing közti információcsere hiánya. Nincs olyan szervezet, amely felelős lenne a desztináció fejlesztésért, ezért az ilyen kezdeményezéseket azzal a céllal kell támogatni, hogy minden kis kezdeményezés (a múltban határon átnyúló együttműködési programon keresztül támogatták, de sajnos csak részben, leginkább falvanként elkülönülten) a turisták számára vonzó nagyobb termék részévé váljon. Az egész területet a határ menti védjegy alatt kellene szemlélni és ekképpen hirdetni. Közös foglalkalási rendszerre, üzleti/marketing stratégiára és új idegenforgalmi termékekre lesz szükség.

A turizmus a határ menti régióban a természeti adottságok és a határ menti Órség – Raab – Goričko Natúrpark megléte miatt kínál lehetőségeket. A **természetvédelmi** terület lehetőségeket kínál az állat- és növénymegfigyelő helyek kialakítására és fejlesztésére, különösen egyedi igényű vendégek számára (pl. denevérkolónia, kékeszöld békák megtekintése, stb.). A kulturális örökség is rejt lehetőségeket, beleértve az ingó tárgyakat, mivel a **kulturális turizmus** még nem fejlődött ki. Lehetőség lenne az együttműködési területen levő hasonló kulturális nevezetességek összekapcsolására és a kreatív turizmus elősegítése (pl. hagyományos fazekasáru előállítás, aktív nyaralás a gazdaságokban).

Termálvizes gyógyfürdők a határ mindkét oldalán vannak, és ez is lehetőséget teremt az **egészségturizmus** fejlesztésére a régióban. A termálvízforrásokon alapuló **gyógyfürdő- és wellness-turizmus** fejlett az együttműködési területen, ezt a desztináció fejlesztésbe is be kell építeni. Interregionálisan ismert gyógyfürdők: Moravci, Banovci, Radenci, Moravske Toplice, Moravci, Lendava/Lendva, Maribor, Ptuj, Hévíz, Zalakaros. A gyógyfürdőket, amelyek a régió turizmusból származó legnagyobb bevételét képezik, szorosán össze kellene kapcsolni a többi fejlesztési kezdeményezéssel és idegenforgalmi szolgáltatókkal. A gyógyfürdők egyre inkább rájönnek arra, hogy csupán a termálvíz és a szállás önmagában nem elég újabb turisták vonzására, különösen azoknál a turistáknál, akiket az aktív nyaralás érdekel. Podravje régióban az egyik legfontosabb turisztikai központ a Pohorje síközpont, amely más évszakokban lehetőséget nyújt kirándulásokra és egyéb sportokra (pl. hegyi biciklizés) is.

A vidéki területeken (különösen Szlovéniában) a farmturizmus, ökoturizmus és az aktív turizmus szilárd alapot képvisel a fejlesztésre. A „lány” turizmust, pl. a kerékpározást vagy a gyaloglást (beleértve a Nordic walking) is ösztönözni kell: legelsősorban a meglévő turistautak befejezésével és összekötésével.

Az együttműködési terület középpontja majdnem egyenlő távolságra van 4 fővárostól (Ljubljana, Budapest, Bécs és Zágráb), és lehetőséget kínál a turizmus fejlesztésére.

Az alábbi mutató – vendégéjszaka per lakos – a régiókban/megyékben levő turizmus intenzitását mutatja. A turizmus intenzitása az együttműködési területen nem igazán erős.

11. táblázat: Vendégek és vendégéjszakák száma

EGYÜTT- MŰKÖDÉSI TERÜLET	Vendég- éjszaka per lakos	Belföldi turisták által töltött éjszaka 2004- ben		Külföldi turisták által töltött éjszaka 2004- ben		Belföldi turisták száma 2004-ben		Külföldi turisták száma 2004-ben	
			%		%		%		%
Pomurje ¹	6,15	385.793	51,1	369.183	48,9	95.068	52,3	86.706	47,7
Podravje ¹	3,88	137.076	46,6	157.309	53,4	39.790	34,2	76.412	65,8
SZLOVÉNIA	3,80	3,226.000	42,5	4,363.000	57,5	842.000	36,0	1,499.000	64,0
Vas ²	3,92	433.272	41,7	605.750	58,3	161.408	58,3	115.262	41,7
Zala ²	7,33	770.896	35,6	1.391.858	64,4	262.466	53,5	227.947	46,5
MAGYAR- ORSZÁG	1,87	8,391.374	44,4	10,508.109	55,6	3,346.575	50,6	3,269.868	49,4

Forrás: ¹A Szlovén Köztársaság Statisztikai Hivatalának adatai (Statisztikai Évkönyv 2005); ²Vas megye statisztikai évkönyve, 2004; Zala megye statisztikai évkönyve, 2004; Magyarország statisztikai évkönyve, 2004

2.8 Információs és kommunikációs technológiák

Sok lehetőség van a modern információs és kommunikációs technológiák elérhetőségének javítására és használatának növelésére az együttműködési területen. Az együttműködési terület telefonos lefedettsége a nyugat-európai szint alatt van. Azonban az együttműködési területet a mobilhálózatok lefedik. A nyilvános internetelérést (iskolákban, közösségi centrumokban stb.) hangsúlyozni kell. A szélessávú kapcsolat kiépítése lehetőséget kínál a határ mindkét oldalán élő lakosság közti kapcsolat erősítésére.

Az internetelés és -használat Szlovéniában nő. 2005 első negyedében a háztartások 48%-ának volt internetelérése egész Szlovéniában; a 10 és 74 év közti szlovén lakosság 50%-a használta az internetet rendszeresen. A háztartások 61%-ában volt legalább egy számítógép és 87%-ában legalább egy mobiltelefon. Magyarországon a háztartások 42%-ában volt számítógép, és 22%-ában volt internetelés 2005-ben.

2.9 Energia

Az összes villamosenergia-igény majdnem 60%-át Szlovéniában szénből és atomenergiából állítják elő. A villamos energia fennmaradó részét hidroelektromos telepek megújuló vízenergiájából nyerik. Podravje régió vízi erőforrásait áramtermelésre használják (a Dráva folyón vízenergia-termelő üzemek). Ugyanakkor, a megújuló energia használata még mindig nem kielégítő Pomurjében. Vas és

Zala megyében van néhány mikro vízerőmű, egy kis szélerőmű és két biomassza ültetvény, amelyet központi fűtésre használnak.

A villamos energia termelésének potenciális lehetőségei vannak a megújuló energia révén, különösen olyanok, melyek a fenntartható fejlődést figyelembe veszik, pl. melegvízes fürdők, biomassza, napelem, napenergia, stb.

Új koncepciók kidolgozása szempontjából más innovatív megközelítés is használható, mint az energiaturizmus, energia terén önellátó helyi közösségek stb. Szélesebb körben a lakosság még nem eléggé ismeri a megújuló energia használatának lehetőségeit és a hatékony energia-felhasználást.

2.10 Közlekedés

A modern közlekedési hálózat az egyik legfontosabb tényező, amely lehetővé teszi az összeköttetést helyi, regionális és nemzetközi szinten, valamint a határon átnyúló együttműködés szintjén. Az együttműködési területen áthalad az V. európai közlekedési folyosó: Velence – Trieszt – Koper – Ljubljana – Maribor – Budapest – Ungvár – Lvov – Kijev – Pozsony – Zsolna – Kassa – Rijeka – Zágráb – Osijek – Ploče - Sarajevo (teljes hossz: 1.600 km). Azonban Vas és Zala megyét és a Pomurje régiót nem köti össze autópálya. Az együttműködési területen levő másodrendű utak többsége teherautókkal erősen túlterhelt.

Az együttműködési területen 7 **határátkelőhely** van Pomurje és Vas/Zala megye között, amelyekből csak kettő nemzetközi határátkelőhely (Dolga Vas – Rédics és Hodoš – Bajánsenye) és 5 helyi határátkelőhely (Pince – Tornyiszentmiklós, Martinje – Felsőszölnök és Kobilje – Nemesnép, Prosenjakovci – Magyarszombatfa, Čepinci/Verica – Kétvölgy).

12. táblázat: Határforgalom a magyar-szlovén határszakaszon

Belépők (1000)	2003	2004	2005
Magyarországról Szlovéniába	1.252	1.560	1.791
Szlovéniából Magyarországra	2.070	1.738	2.039
Összesen	3.322	3.298	3.830

Forrás: ¹A Szlovén Köztársaság Statisztikai Hivatalának adatai (Statisztikai Évkönyv 2005); ² Stadat rendszer, Központi Statisztikai Hivatal (KSH)

A Magyarországon élő szlovén kisebbség még mindig nem tudja közvetlenül és könnyen elérni Szlovéniát. A határátlépéshez távolabbi átkelőt kell használniuk. Miután a terület csatlakozik a schengeni övezethez, meg fog nőni a jó minőségű kisebb helyi utak iránti igény, és ez jelentősen hozzájárulhat a szomszédos lakosság ingázásához.

Mindkét ország egyetértett abban, hogy a Dolga Vas/ Rédicsnél levő határátkelőhelyt a határőrök közös szolgálati pontjaként használják. A Schengeni Végrehajtási Egyezmény és a Schengeni határ-ellenőrzési kódex létrehozásáról szóló 562/2006/EK rendelet 16. cikke alapján, a határon átnyúló bűncselekmények elleni harccal kapcsolatos nemzetközi együttműködés elősegítése, a közös műveletek végrehajtásának segítése és az információcsere támogatása érdekében közös kapcsolattartó hely létesítését tervezik a rédicsi határátkelőhöz szlovén területen. Az előzetes megállapodások szerint a szlovén fél helyet biztosít a műveletre Dolga Vason.

Mindkét országot a Veszprém – Hodoš **vasúti** összeköttetés kapcsolja össze, amely a Budapest – Székesfehérvár – Veszprém – Hodoš – Ljubljana – Koper – Trieszt nemzetközi vasúti folyosó része. Azonban még mindig szükség van a Lendva és Lenti közötti vasúti összeköttetésre, amely lehetővé

tenné a régió Magyarország és Horvátország közti vasútvonalához való csatlakozását. Pomurje területének nem teljes egészén van vasúti összeköttetés. Különösen a Beltincitől Lendváig tartó szakasz hiányzik. Magyarországon Szombathelyet tekintik fontos vasúti csomópontnak.

Három **repülőtér** van a területen: Battyánfalva Muraszombathoz közel, a Maribori Nemzetközi Repülőtér és Sármedlák a Balaton közelében. Ez utóbbi nemzetközi társaságokkal működik, mint pl. a Ryan Air.

A vasúti tömegközlekedésen kívül **buszközlekedés** is van, amely jól fejlett az egész Pomurje és Podravje régiókban. A buszhálózat Lendva – Muraszombat – Gornja Radgona – Ljutomer és Muraszombat – Gornja Radgona – Maribor városok közti főutakat köti össze. Vas és Zala megye tömegközlekedési ellátottsága jó. A fő problémát az aprófalvak gyengébb ellátottsága jelenti, ami társadalmi kirekesztettséget okozhat. Ez befolyásolja a közszolgáltatások elérhetőségét, és a lakosság számának csökkenését eredményezi. A helyközi buszjáratok elérik a két megye minden települését, de a szállított emberek alacsony száma miatt a tömegközlekedés működése határfokát veszti a kisebb falvak esetében. Szlovénia és Magyarország között rendszeres buszkapcsolat nincs.

2.11 Környezet- és természetvédelem

2.11.1 Természetvédelem

Az együttműködési terület környezete emberi tevékenység miatt nagy nyomásnak van kitéve. Sok tevékenység szennyezi a környezetet. A **levegőszennyezést** leginkább ipari tevékenységek, a közúti forgalom (nehéz tehergépjárművek átmenő forgalma) és a háztartások okozzák. Ezért a legszennyezettebb területek a városi agglomerációk, ahol minden említett tevékenység koncentrálódik. A **vízszennyezés** is súlyos: a folyók és a fogyasztásra használt víz szennyezettségét a szennyvízelvezetés és a mezőgazdasági vegyszerek és műtrágyák nem megfelelő használata okozza. A természetvédelem területén a határon átnyúló vízkezelést kell továbbfejleszteni, a természetes vizek szennyezettsége még mindig megoldásra váró feladat, és a lakosság körében növelni kell a jelenleg alacsony szintű környezettudatosságot.

Az együttműködési terület sok érdekes természeti tulajdonsággal rendelkezik és biodiverzitása gazdag. Sok terület védelem alatt áll, mint pl. a Goričko Regionális Park és az Őrségi Nemzeti Park. A legfontosabb természetvédelmi park az együttműködési területen a háromoldalú Őrség – Raab – Goričko Natúrpark. Az előző határon átnyúló programokban a programterület szlovén oldalán támogatást kapott a természeti parkok kialakítása.

Az együttműködési területen levő védett területek akadályt jelenthetnek a fejlesztésre, de ugyanakkor lehetőséget is nyújthatnak a természetben alapuló idegenforgalom számára. A biodiverzitás is kiváltságot nyújt a helyi lakosság és látogatók számára, de meg kell óvni az emberek környezettudatosságának növelésével.

13. táblázat: A védett területek aránya a régióban/megyékben

EGYÜTTMŰKÖDÉSI TERÜLET	Védett területek aránya a régióban/megyében (%)	Összes terület km ²
Pomurje ¹	37,16	497,01
Podravje ¹	6,18	134,16
Vas ²	14,20	473,5
Zala ²	6,66	252,1
Összesen	18,35	1.306,7

Forrás: ¹A Szlovén Köztársaság Természetvédelmi Hivatala, 2004; ²Mikrocenzus 2005, Központi Statisztikai Hivatal (KSH)

A madárvédelmi és élőhelyvédelmi irányelv alapján 2004-ben kijelölték a **Natura 2000** területeket. A tervezett standardizált EU támogatási rendszer 2007-től támogatni fogja a Natura 2000 területek fenntartását. A Natura 2000 területek közé tartozik a Goričko Regionális Park teljes területe és a Mura folyó. Podravje régióban 924.99 km² tartozik a Natura 2000 rendszerbe. Lásd az 1. számú térképet.

Külön figyelmet kell fordítani arra, hogy a szóban forgó területeken élők fejlesztési lehetőségeit és érdekeit is számításba vegyék. Az állampolgárok részvétele, a közös jólétre irányuló együttes erőfeszítés a környezeti szempontból érintettek közötti kapcsolatok legfontosabb alapeve. E tekintetben nagyon lényeges, hogy a környezetvédelmi civil szervezetek is képviseltethessék magukat a projektkiválasztási folyamatban.

2.11.2 Vízkezelés

Bár a nagyobb városok és falvak hozzáférnek a vízközművekhez, az együttműködési terület nagyobb része korlátozottan jut ivóvízhez. A kisebb falvakban és elszórtan lakott területeken az ivóvízellátást csak helyi, sőt egyéni ellátórendszeren keresztül szervezik meg. Az ivóvízhiány problémája különösen a nyári időszakokban jelenik meg.

A szennyvízkezelés nem megfelelően fejlett (a nagyobb városok kivételével), és leginkább határon átnyúló programok segítségével fejlesztették.

14. táblázat: Vízellátás és szennyvízkezelés

EGYÜTTMŰKÖDÉSI TERÜLET	Vízközművel ellátott háztartások aránya (%)	Szennyvízelvezető rendszerre kapcsolt háztartások aránya (%)
<i>Pomurje</i> ¹	79,62	31,82
<i>Podravje</i> ¹	89,90	48,00
(2002)		
<i>Vas</i> ²	96,21	60,56
<i>Zala</i> ²	94,90	60,80
(2004)		

Forrás: ¹A Szlovén Köztársaság Statisztikai Hivatalának adatai (Népszámlálás 2002) ²Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR)

Négy folyórendszer van a régióban – a Mura-Dráva folyórendszerbe torkolló Kerka-patak, a Zala, amely a Balatonba folyik, a Rába, amely a Dunába és a Dráva folyó. A határ menti terület szempontjából legfontosabb a Lendva – Kerka – Mura és a Dráva vízgyűjtő területe, amelyen Ausztria és Horvátország is osztozik. Az árvízvédelmi szempontból legfontosabb beruházásokat az elmúlt években finanszírozták, de még mindig szükség van a víz- és a szennyezettségi szint folyamatos, közös figyelésére.

2.12 Helyi és regionális fejlesztés

A magyar oldalon Vas és Zala megye rendelkezik Megyei (NUTS III szint) Fejlesztési Tanáccsal, amelyek irodái segítségnyújtással is foglalkoznak. Ezek a szervek segítenek koordinálni az alacsonyabb területi szintű (kiszélekek, települések) stratégiák kialakítását és projektfejlesztési munkát, és részt vesznek a NUTS II szintű Regionális Fejlesztési Tanács döntéseiben. A Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség kulcsszerepet tölt be a területfejlesztésben. A regionális

és megyei szintű szervezeteknek jelentős nemzetközi és határon átnyúló tevékenységük és kapcsolatuk van.

Számos civil szervezet és ügynökség, például kamarák, helyi vállalkozástámogató ügynökségek, inkubátorokházak stb. aktívan részt vesznek a helyi fejlesztésben és a kkv-k fejlesztésében. Az elmúlt évek intézkedései megerősítették a partneri viszonyt ezen szervezetek között, és segítették teljesítményüket a projektek fejlesztése és végrehajtása során.

Szlovéniában, 2005-ben alakították meg a Regionális Tanácsokat és a Fejlesztési Tanácsokat. A regionális fejlesztési központok kulcsfontosságú szerepet töltenek be a régió gazdasági átszervezésében, a multikulturális terület magán- és állami szektorai közti jobb együttműködésben a fenntartható üzleti és technológiai fejlődés támogatása, irányítása és összekapcsolása révén, és hozzájárulnak a magasabb életszínvonal eléréséhez Pomurje és Podravje régiók integrálása révén. Mindez csak az összes regionális szintű kulcsszereplő szoros együttműködésével lehetséges: önkormányzatok, helyi fejlesztési ügynökségek, állami és magánintézmények, szervezetek és vállalatok, akik a gazdasági fejlődés hajtóerői.

A fejlesztési ügynökségek, helyi közösségek és más kulcsfontosságú szereplők közti szoros kapcsolat legjobb példája a regionális fejlesztési stratégia elkészítésénél és végrehajtásánál, a számos helyi, regionális, országos és határon átnyúló projektben való együttműködésnél és a helyi és a KKV-fejlesztésre irányuló tevékenységeknél látható.

3. SWOT ANALÍZIS

Átfogó párbeszéd folyt az országos, regionális és helyi érdekeltségű felekkel a SWOT analízisről. A SWOT analízissel kapott eredmények előtérbe hozzák a legfontosabb környezeti, strukturális és demográfiai jellemzőket a területi leírásban meghatározott együttműködési területre vonatkozóan.

A SWOT analízis sok olyan témát ölel fel, amely a 3-as célterület fejlesztése és újjáteremtése miatt fontos, néhányukat közvetlenül érinti a program, míg a többi a program hatósugarában levő tágabb társadalmi-gazdasági környezet része.

15. táblázat: Az együttműködési terület SWOT analízise

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> - Termál-és ásványvizek, valamint megújuló energia helyi forrásai - A határ menti területről alkotott kép: <ul style="list-style-type: none"> - egészséges környezet jól működő természetvédelemmel és - kulturális értékekben gazdag (örökség, hagyományos mesterségek, művészetek, vallások, nyelvek, kisebbségek, etnikai csoportok, roma kultúra) - Harmadik piacokról érkező turistákat vonzó gyógyfürdők - Természetvédelmi területek (Goričko Regionális Park, Mura folyó, Órség Nemzeti Park, szőlőskertek, a Dráva folyó, Pohorje hegység) 	<ul style="list-style-type: none"> - Nemzetközi és határon átnyúló rossz elérhetőség - Kommunikációs akadályok (nyelv, előítéletek) - Felső- és középiskolai oktatás nagyon korlátozott kínálata, kevés lehetőség az élethosszig tartó tanulásra - K+F intézmények hiánya, innováció alacsony szintje - Magasabb végzettségű dolgozók számára korlátozott munkalehetőség - A lakosság alacsony iskolázottsága és végzettsége - A fiatalok elvándorlása, legerősebben a határ menti vidéki területekről - A gyógyfürdők és síközpontok kivételével gyengén fejlett idegenforgalmi infrastruktúra és szolgáltatások, innovatív és változatos idegenforgalmi termékek hiánya - A vállalkozói szellem, vezetői képességek, valamint a magánszektor együttműködése (klaszterek, hálózatépítés), különösen a kkv-k és a gazdaságok esetében alacsony szintű - A gazdaságok mérete túl kicsi a hatékony termeléshez és a támogatások felhasználásához, a legtöbb gazdálkodó 40 év feletti (nincs ösztönző erő) - A közszolgáltatásokat nyújtó intézmények alacsony szintű koordináltsága (pl. egészségmegőrzés, kockázat-megelőzés, valamint energia, információs és kommunikációs technológiák, közlekedéstervezés) - A lakosság alacsony szintű környezettudatossága, a védett területeket a fejlesztés akadályának tekintik

Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> - A szabályozói és közigazgatási feltételek javítása a határon átnyúló együttműködés céljából - A megújuló energiaforrások felhasználásának növekvő jelentősége és igénye - Ökológiai és vidéki termékek iránti növekvő igény (pl. gyógynövénytermékek, bioélelmiszerek) - Az aktív turizmus és az egészségturizmus, valamint a helyi természeti és kulturális értékeken alapuló idegenforgalmi termékek iránti növekvő igény 	<ul style="list-style-type: none"> - A népesség fogyása a születési arányt meghaladó halálozási arány miatt - Iskolázott emberek, értelmiség elcsábítása - Csökkenő biodiverzitás - Növekvő lég- és vízszennyezettség (közlekedés, gazdasági tevékenységek) - A külső gazdasági tendenciák a hagyományos ipar átszervezését sürgetik - A kkv-k fejlődéséhez és együttműködéséhez nem megfelelő országos szintű ösztönzések és szabályozó környezet

4. PROGRAMSTRATÉGIA

4.1 Stratégiai elvek

A **stratégiai elvek** azok a feltételezések, amelyekre a program stratégiája épül.

Általános elvek:

- a globalizációs folyamat új kihívásokat jelent, amelyek a technológiák, szolgáltatások, költséghatékonyság állandó javítását teszik szükségessé;
- a környezet globális szennyezettsége, ezáltal a természeti erőforrások megőrzésére irányuló óvintézkedések szükségessége.

Terüleetspecifikus feltételezések:

Pomurje és Podravje régiók és Vas és Zala megye hasonló előfeltételekkel rendelkezik a fejlesztéshez, amelyek nincsenek teljesen kiaknázva. Természetesen együtt hatékonyabban és sikeresebben tudjuk őket kihasználni, mint külön-külön (pl. a közös közszolgáltatások fejlesztését illetően nő a lehetőség és az igény). Következésképpen az együttműködéssel szinergiahatás érhető el. Erős verseny érzékelhető az ipari szektorokban különösen Ausztria jelenléte miatt.

Az **együttműködési területnek** aktív szerepet kell játszania abban az átmenetben, hogy 2010-re az EU legyen a legversenyképesebb gazdaság a lisszaboni stratégiát követve, ugyanakkor a göteborgi stratégiát követve védje a környezetet.

A belső potenciál fejlesztése és az együttműködési terület forrásainak aktiválása a természeti erőforrások, a társadalmi és humán tőke terén is a program középpontjában lesz a **fenntartható és kiegyensúlyozott regionális és helyi fejlődés és az életminőség javításának** támogatása érdekében.

A gazdasági fejlődésnek együtt kell járnia a természeti erőforrások fenntartható kihasználásával, a biodiverzitás fenntartásával és az ökoszisztémák megővésével. Ezért az együttműködési területnek a környezetvédelmi szempontból fenntartható termelési eljárások kifejlesztése által népszerűsíteni kell a megújuló anyagok és energiaforrások használatát, valamint meg kell fontolnia ezek fokozott támogatását.

Figyelmet kell fordítani a vidéki területeken a foglalkoztatási potenciál növelésére és a városi területekkel való összeköttetések javítására is.

4.2 Legfontosabb alapelvek

Az európai kihívásokat követve a programnak kiemelt erőfeszítéseket kell tennie, hogy határon átnyúló stratégiákkal és intézkedésekkel kihasználja az együttműködési terület adta lehetőségeket és erősségeket.

Átfogó témák mint az egyenlő esélyek és a fenntartható fejlődés (gazdasági, társadalmi és környezeti) képviselik a program alapelveit. Az **esélyegyenlőséget** és a **fenntartható fejlődést** az egész program során tiszteletben kell tartani, különösen a projektfejlesztési, -kiválasztási és –

végrehajtási folyamatban, valamint az elfogadott projektek végrehajtásának ellenőrzése során. Az operatív program keretében érvényesül majd a férfiak és nők közötti egyenlőség, és nem ér senkit hátrányos megkülönböztetés neme, faji hovatartozása vagy származása miatt.

A **környezeti biztonság** is alapvetően emberi és nemzetközi jelentőséggel bír, és nemzetközi értékeket szolgál. Ez az oka, amiért a biztonságtudatosság is fontos része az OP-ben meghatározott végrehajtásnak. A biztonság mint horizontális téma összeköti és erősíti a középtávú fejlesztési célokat a végrehajtás során biztosítva ezzel, hogy a kockázat szintje nem emelkedik a két ország túrési szintje fölé. Az egységes biztonsági megközelítésen alapuló fenntarthatóság speciális jövőorientált gondolkodásmód, amely a fejlesztési célok állandó minőségéhez elengedhetetlen.

A **hálózatépítés** a különböző projektszereplők együttműködési struktúrájának kiépítését célozza. Különösen ilyen együttműködési struktúrák által a rendszeres információcsere, a kölcsönös tapasztalatcsere, a határon átnyúló eseményekben való részvétel, közös stratégiák és tevékenységek koordinálása célzandó meg. A kulcsszereplők részvételének elősegítése érdekében a kedvezményezettek feladata mindenekelőtt a hálózatépítési tevékenység és az új partnerekkel való együttműködés lesz.

A hálózatépítési tevékenységgel célunk a tudatos együttműködés erősítése, nem csupán határon átnyúló, hanem ágazati vonatkozásban is. Fontos az egyes szektorokban vagy területeken működő szereplőket hosszú távú hálózatépítési céllal összehozni.

Ez hozzájárul az együttműködés minőségének javításához, továbbá az együttműködésnek meg kell haladnia a társfinanszírozott projekt élettartamát. Ezért a hálózatépítési tevékenységeknek növelniük kell a partneri viszonyok hatékonyságát és intenzitását. A hálózatépítési tevékenység lehet egy projekt része, de nem jelentheti a projekt legfontosabb vagy kizárólagos tartalmát.

4.3 Stratégiai célkitűzés

Az együttműködési terület a stratégiai célkitűzésben meghatározott módon szeretne az Európai Unióban helyet kapni és elismertté válni, és kulcsfontosságú tőkéjével szeretne hozzájárulni a közös jövőhöz.

A Szlovénia-Magyarország 2007-2013 Operatív Program **stratégiai célkitűzése** tehát a következő:

A határmenti régió olyan területet képviseljen a térképen, amely kulturális, egészségügyi és természeti szempontból is kiváló élet- és munkakörülményeket biztosít.

Ezen stratégiai célok elérésének **stratégiája** a következő:

- olyan versenyképes és fenntartható együttműködési terület fejlesztése, amely elérhető munka- és jövedelemszerzési lehetőséget kínál
- pozitív eredmények előfeltételeinek megteremtése a vidékfejlesztés és idegenforgalom területén

- közös gazdálkodás kialakítása a természeti és kulturális tőke fenntartása és megóvása érdekében
- regionális és kulturális identitás elősegítése
- regionális fejlesztés és egészségügyi együttműködés erősítése
- jobb csatlakozások kialakítása a határon átmenő közlekedést és szállítást illetően
- a környezetvédelem támogatása és a megújuló energiaforrások használatának növelése
- a gazdálkodási teljesítmény növelése, beleértve a környezetgazdálkodást
- a hálózatépítés ösztönzése (pl. a határ menti intézmények fejlesztése, regionális fejlesztés)

Fontos olyan korlátozott számú prioritási tengelyben és azok tevékenységi területeiben megegyezni, amelyekről azt feltételezzük, hogy pozitív hatással lehetnek a határ menti együttműködési területre és legfontosabb célkitűzéseire. Ugyanakkor a stratégia és maga a program elegendő rugalmassággal rendelkezzen a program végrehajtása során esetlegesen felmerülő új fejlesztési lehetőségek átvételére és beépítésére.

¹ Az 1083/2006/EK tanácsi rendelet (2006. július 11.) 16. cikke

5. A PROGRAM VÁLASZTOTT PRIORITÁSI TENGELYEINEK INDOKLÁSA

A program az együttműködési terület gazdasági növekedéséhez szükséges feltételek megteremtésén alapul, különös tekintettel a jobb életkörülmények és a fenntartható fejlődés biztosítására. Ez egy olyan stratégia kialakítását követeli meg, amely a fenntarthatóság három alapkövén, a gazdasági, a társadalmi és a környezeti elemeken alapul.

Az alapvető programstratégia végrehajtását két stratégiai prioritási tengely mentén kell megvalósítani:

1. prioritási tengely: Az együttműködési terület vonzerejének növelése

Hangsúlyozni fogjuk a határ menti terület **vonzerejét** olyan fontos szektorok javításával és fejlesztésével, amelyek az együttműködési terület vonzerejével és láthatóságával kapcsolatos különféle aspektusok fejlesztésére vannak hatással. A legfontosabb szektorok az idegenforgalom, a kultúra, az elérhetőség.

Az **idegenforgalmi** szektor lesz a legsikeresebb a prioritási tengely céljainak elérésében a közös turisztikai desztináció kifejlesztése révén új idegenforgalmi termékek, vidékfejlesztés, reklám, stb. segítségével.

A **kultúrát** lehet felhasználni a régió identitásának és vitalitásának fenntartására, a kirekesztettség megelőzésére, a lakosok foglalkoztathatóságának fokozására és a terület vonzerejének növelésére.

Az **elérhetőséggel** kapcsolatban általános és specifikus regionális prioritások keveréke létezik a fenntarthatóbb közlekedési stratégiára való áttérés ösztönzésétől az elérhetőség javításán és a határon átnyúló együttműködés kapcsolatainak keresztül. Ez is nagy jelentőségű, mert a határ fizikailag megosztott, és az együttműködési terület is fontos szerepet tölt be a Kelet-Európából Dél-Európába átmenő közlekedésben.

Különösen fontos a **határon átnyúló együttműködés** minőségének és gyakoriságának fokozása, ami pozitív gazdasági hatásokat idézne elő az együttműködési területen a gazdasági fejlődés, humán erőforrás, kultúra, kulturális örökség, turizmus, intézmények és média jobb elérhetőségének tekintetében.

A fenntartható határon átnyúló regionális tervezés kihangsúlyozza a városi és vidéki területek kapcsolatát, különösen az együttműködési terület kulturális örökségének és tőkéjének kezelését és megővését. Javítja a vidékfejlesztés, idegenforgalom és kultúra területén jelentkező pozitív hatások előfeltételeit is.

A prioritási tengely (Az együttműködési terület vonzerejének növelése) hasonló a **Területi Együttműködés Célkitűzés** prioritásaihoz – az együttműködés javítása, az infrastruktúra kapacitása és közös használata, különösen az olyan szektorokban, mint az idegenforgalom, a kulturális tőke javítása és közös védelme és a városok és vidék kapcsolatának kialakítása és javítása.

Az első prioritási tengely tevékenységi területei mind a szlovén, mind a magyar **Nemzeti Stratégiai Referenciakerettel** is összhangban vannak; különösen azon célkitűzéssel, amely az életminőség és az általános gazdasági növekedés fokozását érinti.

2. prioritási tengely: Fenntartható fejlődés

A 2. prioritási tengely foglalkozik a **fenntartható és kiegyensúlyozott fejlődéssel**, különös tekintettel a megelőző egészségápolásra, környezetvédelemre és -gazdálkodásra, vízgazdálkodásra, hatékony energiafelhasználásra és regionális fejlesztésre.

Az együttműködési terület számos, egymáshoz erősen kapcsolódó lehetőséggel rendelkezik **természeti potenciál és erőforrások** tekintetében. Sok esetben alkalmazható a védelem és gazdálkodás közös tevékenységének kialakítása (hulladékgazdálkodás, energiahatékonyság és alternatív energia), azaz e lehetőségek körültekintő és fenntartható használata. A táj- és természetvédelemben való együttműködést határon átnyúló környezetvédelmi kezdeményezésekkel kell kiegészíteni.

Sok terület van, ahol a környezeti és társadalmi célkitűzésekben átfedés van, és kölcsönösen előnyös helyzet állhat elő, pl. a megújuló energiaforrások használata helyben elérhető termál- és ásványvíz és más energiaforrás esetén.

Mindenekelőtt a legfontosabb, hogy az emberek életminőségét és egészségét javító célkitűzésre összpontosítsunk.

Ezen prioritási tengelyen belüli tevékenységi területek hasonlóak a **Területi Együttműködés Célkitűzés** prioritásaihoz és összhangban vannak mindkét ország **Nemzeti Stratégiai Referenciakeretével** is; különösen a természeti erőforrások fenntartható használata, környezet és gazdaság tekintetében.

A korlátozott pénzügyi keretek miatt a program csak a kiválasztott, a társadalmi-gazdasági elemzés szerint meghatározott problémákkal/lehetőségekkel fog foglalkozni, és nem mindegyikkel. A többi tevékenységet a nemzeti politikákban és programokban, vagy az ERFA támogatások egyéb területein veszik számításba.

A program alapját képező stratégiai iránymutatásokat a göteborgi és a lisszaboni stratégiák rendelkezéseivel összhangban a fenntartható fejlődés koncepciója ihlette.

6. A PROGRAM PRIORITÁSI TENGELYEI ÉS TEVÉKENYSÉGI TERÜLETEI

A következő táblázat összefoglalja a javasolt prioritási tengelyeket:

1. PRIORITÁSI TENGELY	2. PRIORITÁSI TENGELY
AZ EGYÜTTMŰKÖDÉSI TERÜLET VONZEREJÉNEK NÖVELÉSE	FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS
Közös idegenforgalmi desztináció fejlesztése	Területfejlesztési együttműködés
Kultúra megőrzése és fejlesztése	Megelőző egészségápolás
Határon átnyúló közlekedési kapcsolatok javítása	Környezetvédelem és -gazdálkodás Hatékony energiafelhasználás
3. PRIORITÁSI TENGELY TECHNIKAI SEGÍTSÉGNYÚJTÁS	

6.1 Az együttműködési terület vonzerejének növelése

Ezen prioritási tengely célja az együttműködési terület láthatóbbá tétele. A határon átnyúló közlekedési kapcsolatok javítása jobb élet- és munkakörülményeket teremt. Tőkésíteni fogja mind az új fejlesztéseket, mind pedig az együttműködési terület kiaknázatlan lehetőségeit mint pl. az idegenforgalomban, kultúrában és művészetben történő együttműködést. Az együttműködési területen belüli kulturális különbségek jelentékenyek és változatosak, és jó alapot adnak más szektorok összefogására és fejlesztésére.

Specifikus célkitűzések

- Az idegenforgalmi kínálat javítása az együttműködési területen
- A kulturális identitás erősítése és az együttműködési terület kulturális potenciáljának kiaknázása
- Az együttműködési terület elérhetőségének és kapcsolatainak javítása

6.1.1 Közös idegenforgalmi desztináció fejlesztése

A következő tevékenységek elvégzését tervezzük e tevékenységi terület hatókörén belül az együttműködési terület vonzerejének növelését célzó prioritási tengely célkitűzésének megvalósítása érdekében:

- Üzleti/marketing stratégiák kidolgozása és a közös idegenforgalmi desztináció fejlesztési terveinek elkészítése.
- Meglévő és új idegenforgalmi termékek és szolgáltatások fejlesztése.
- Idegenforgalmi infrastruktúra korszerűsítése (pl. kerékpár-/gyalogutak).
- Az idegenforgalmi szektor együttműködése más területekkel (kulturális és természeti örökség, etnológia, vallás, vidéki termékek, művészetek, stb.).

6.1.2 Kultúra megőrzése és fejlesztése

Az együttműködési terület vonzerejének növelését célzó prioritási tengely célkitűzésének megvalósítása érdekében ezen tevékenységi terület hatókörén belül az alábbi tevékenységeket tervezzük:

- A kulturális örökség kismértékű revitalizációját és restaurációját támogató tevékenységek, amelyeket nem csak idegenforgalmi célokra használnának, hanem fejlesztési lehetőségeket is kínálva az információs társadalom és hagyományos iparművészet területén.
- A helyi, a köz érdekében működő médiaszolgáltatók közti hálózatok kialakítása a terület kulturális különbségeinek és hasonlóságainak jobb megértése érdekében.
- Kulturális intézmények, mint például múzeumok, könyvtárak és levéltárak együttműködése a kortárs kultúra és művészetek elősegítése területén.
- Iskolák és más képzési intézmények közti együttműködés a kulturális különbség hangsúlyozása és a kulturális ismeretek növelése érdekében.
- Közös események, fesztiválok, művészek kiállításainak megvalósítása az együttműködési területen, legyenek szó akár írókról, festőkről vagy másról.
- Új, kultúrával kapcsolatos termékek, szolgáltatások és események létrehozása.
- A különböző területek kultúrája legyen a csere- és kutatási projektek témája, a nyelvi sokféleség, (szlovén, magyar, elszórtan német, horvát, roma és különféle dialektusok), a művészeti hagyomány, etnológia, vallás, stb. kiemelésével. Az olvasáskultúrát ösztönözni kell.

6.1.3 Határon átnyúló közlekedési kapcsolatok javítása

Az együttműködési terület vonzerejének növelését célzó prioritási tengely célkitűzésének megvalósítása érdekében ezen tevékenységi terület hatókörén belül az alábbi tevékenységeket tervezzük:

- Kisebb beruházások ösztönzése az utak korszerűsítésére, pl. határ menti falvakat összekötő utak, kerékpárutak, amelyek átmennek a határon.
- A határon átmenő tömegközlekedési rendszer javítását kell célul kitűzni. Ez a határon átnyúló lehetőségek jobb elérhetőségét biztosítaná a munkavállalók, ügyfelek, turisták számára.
- A határon átnyúló kapcsolatok és szolgáltatások színvonalának javítását szolgáló közlekedéstervezést, közös piackutatást, megvalósíthatósági tanulmányokat, szervezési koncepciókat, a tömegközlekedés használatának ösztönzését lehet támogatni.

6.2 Fenntartható fejlődés

A stratégia figyelembe veszi azokat az előnyöket, amelyeket a környezeti hatékonyság adhat a szélesebb körű regionális gazdaságnak. A megújuló energiák és az alternatív technológiák a régió fenntarthatóságának komoly lehetőségét rejtik magukban. A községek minőségi környezetének és fenntartható fejlődésének létrehozása az élet és munka szempontjából egy jobb teret hoz létre. A szinergiahatás érdekében fontos a különböző szektorok közti együttműködés erősítése a környezet- és a természetvédelem területén is. Az egészségügyi kommunikációt és együttműködést javítani kell a szociális és egészségügyi rendszer fejlesztéséhez szükséges információcsere elősegítéséhez.

Specifikus célkitűzések

- A határon átnyúló együttműködés erősítése helyi és regionális szinten
- Hatékony megelőző egészségápolás és az egészségügyi intézmények közti együttműködés növelésének elősegítése
- Természeti erőforrások védelmének és a természeti erőforrás gazdálkodásnak az elősegítése
- Az energiafogyasztás racionalizálása beleértve az alternatív és megújuló energia támogatását

6.2.1 Területfejlesztési együttműködés

A fenntartható fejlődést támogató prioritási tengely célkitűzésének megvalósítása érdekében ezen tevékenységi terület hatókörén belül az alábbi tevékenységeket tervezzük:

- A különböző szektorokban működő területfejlesztési intézmények fenntartható hálózatának fejlesztése közös határon átnyúló projektek folyamatát fogja kialakítani, megteremtve a lehetőséget a további fejlesztési kezdeményezésekhez. Új projektek előkészítése a további fejlesztési lehetőségekhez.
- Közös munkaügyi szolgáltatások fejlesztése, mint pl. a törvényi szabályozásokkal kapcsolatos információcsere, képzési programok a közös igények megoldására.

6.2.2 Megelőző egészségápolás

A következő tevékenységek elvégzését tervezzük e tevékenységi terület hatókörén belül a fenntartható fejlődést támogató prioritási tengely célkitűzésének megvalósítása érdekében:

- Egészségügyi szolgáltatók közti együttműködés: egészségügyi/szociális ellátás iránti igények azonosítása; erőforrás-megosztási kezdeményezések tervezése és megvalósítása; orvosi eszközök közös beszerzése és használata; közös K+F tevékenység és képzések; legjobb gyakorlatok cseréje és a határhoz legközelebb élőknek nyújtott segítség.
- Közös szolgáltatások létrehozása: közös katasztrófavédelmi tervek készítése, beleértve a kommunikációs összeköttetés fejlesztését; speciális egészségügyi ellátásban való együttműködés; online együttműködés a beteg-koordinációban stb.
- A megelőző egészségápolás területén a különböző intézményeket össze kell kapcsolni az egészséges életmóddal kapcsolatos felvilágosítás érdekében: pl. egészséges ételek elkészítése és fogyasztása, drogmegelőzés, tipikus betegségek kockázatának megelőzése.

6.2.3 Környezetvédelem és -gazdálkodás

A következő tevékenységek elvégzését tervezzük e tevékenységi terület hatókörén belül a fenntartható fejlődést támogató prioritási tengely célkitűzésének megvalósítása érdekében:

- Közös gazdálkodási megoldások a meglévő és tervezett természeti parkok/védett területek működtetésében, pl. a lakosság tudatosságának növelése, a parkok közös támogatása, fejlesztési lehetőségek kidolgozása, szakmai tudás átadása.
- A biodiverzitás megőrzését támogatni kell a megóváshoz kötődő közvetlen tevékenységekkel, valamint a lakosság széles köre és a látogatók tudatosságának növelésével és minden érdekelt féllel történő együttműködés elősegítésével.

- Együttműködés a környezetgazdálkodás területén, például know-how átadása és technológiai fejlesztés a zaj-, finompor-, hulladékkezelés és a közös vízforrások védelmével kapcsolatos tevékenységek területén.
- Kockázatmegelőzéssel kapcsolatos közös stratégiák és tervek fejlesztésében való együttműködés; környezetvédelem és természeti kockázatok esetére vonatkozó intézkedések (pl. árvízvédelem).
- A közös vízforrások védelmére vonatkozó tevékenységek (pl. háztartások rákapcsolása kis szennyvíztisztító üzemekre) és közös tisztavíz-ellátó rendszerek elérhetősége.

6.2.4 Hatékony energiafelhasználás

A fenntartható fejlődést támogató prioritási tengely célkitűzésének megvalósítása érdekében e tevékenységi terület hatókörén belül az alábbi tevékenységeket tervezzük:

- Kísérleti projektek fejlesztésének és végrehajtásának különféle területen történő támogatása a megújuló energiaforrások használatának elősegítése érdekében.
- A legjobb gyakorlatok és koncepciók átadásának ösztönzése, pl. megújuló energiaforrások használata a tömegközlekedésben és helyi szinten.
- Határon átnyúló együttműködés a hatékony energiafelhasználás terén, pl. a háztartások és a vállalkozások energiafogyasztásának csökkentését célzó intézkedések kidolgozásának, kísérleti projektek végrehajtásának, a tudatosság növelésének, képzési és támogatási tevékenységeknek a támogatása.

6.3 Technikai segítségnyújtás

A Szlovénia-Magyarország 2007-2013 operatív program sikeres kidolgozásának, irányításának és végrehajtásának biztosítása érdekében egy meghatározott összeg került elkülönítésre a program működtetésével kapcsolatos technikai segítségnyújtás költségeinek fedezésére. A megbeszélések, az információ- és tapasztalatcsere és a program irányításának költségei magasak. Ezért a technikai segítségnyújtás nemzeti társfinanszírási hányada 50%.

Specifikus célkitűzések

- A programhoz kapcsolódó struktúrák hatékony működtetése
- A program által támogatott projektek magas színvonala

Elszámolható tevékenységek

Technikai segítségnyújtás elsősorban az alábbi tevékenységekhez nyújtható:

- a program elkészítése és további fejlesztése;
- a program hatékony és felelős végrehajtásának biztosítása;
- speciális szakértők a pályázatok értékeléséhez;
- monitoring, értékelő és ellenőrző rendszerek létrehozása és támogatása, beleértve az ellenőrző egységeket;
- jelentések szövegezése és tevékenységek előkészítése vagy nyomon követése;
- hirdetési- és reklámtevékenységek (bizonyos munkákat tanácsadók végezhetik el);

Annak az érdekében, hogy az INTERACT program által nyújtott támogatást teljes mértékben kihasználják, a program végrehajtó szervezeteinek számára biztosítani kell az INTERACT szolgáltatásainak és dokumentációjának felhasználását, valamint az INTERACT szemináriumokon való részvételt.

Technikai segítségnyújtást kap minden olyan tevékenység is, amelyet az új pénzügyi lebonyolítás sikeres előkészítésének biztosítása érdekében kell végrehajtani.

6.4 Horizontális tevékenységek

A horizontális tevékenységek az információs társadalom és a humán erőforrás fejlesztésére összpontosítanak minden tevékenységi területen. Mindez magasan képzett és nagy tudású embereket, jobb kommunikációs együttműködést és ennél fogva fenntartható fejlődést fog eredményezni. A horizontális tevékenységek teszik lehetővé az információs társadalom és humán erőforrás-fejlesztés erősítését, ezáltal a szektorok átfogó megerősödéséhez és pozitívabb hatáshoz fog vezetni szélesebb körben.

6.4.1 Horizontális célkitűzések

- Munkalehetőségek és tudás fokozása
- Az információs társadalmi szolgáltatások használatának ösztönzése

6.4.2 Horizontális tevékenységek leírása

A horizontális tevékenységek:

- *Humán erőforrás-fejlesztés*
- *Információs társadalom*

hatása lesz megfigyelhető az összes prioritástengelyen.

Humán erőforrás-fejlesztés

A humán erőforrás-fejlesztést (HRD) ebben a programban fontos elemnek tekintik a teljes stratégia szempontjából, és nagymértékben összefügg a kiválasztott prioritástengelyekkel. A legtöbb tevékenységi terület sikeres végrehajtása közvetlenül a jól képzett emberek részvételétől függ több szinten – a projektfejlesztésben, a kutatásban, menedzsmentben, az idegenforgalmi fejlesztésben, marketingben és egyéb szolgáltatások széles skálájában. A horizontális alapelv szoros kapcsolatban áll a képzettség növelésével és az élethosszig tartó tanulás hangsúlyozásával.

Az OP stratégiai célkitűzésének elérése érdekében sok munkát kell fektetni a humán erőforrás fejlesztésébe, mint a nyelv, menedzsment, marketing, számítógép-ismeret, projekt tanfolyamok és specifikus tudást és szakértelmet nyújtó tanfolyamok tekintetében. Ezen tevékenységek bevonása jobb minőségű munkát, jobban képzett munkavállalókat, jobb munkahatékonyságot és új munkalehetőségeket fog eredményezni a munkaadók számára.

Ezért a humánerőforrás-fejlesztést nem a tevékenység stratégiai területének tekintik, hanem inkább stratégiai eszköznek, amely erősíti és támogatja a program prioritástengelyeiben leírt többi tevékenységi területet. Egy projekt humánerőforrás potenciált célzó tevékenységét az adott projekt speciális igényeihez kell igazítani. A humán erőforráshoz kapcsolódó tevékenységek tényleges céljait egyedi projekteken belül fogják meghatározni és végrehajtani. Ennek eredményeképpen a humán erőforrás projektszintű javítása hasznosan befolyásolja majd a munkaerőpiacot is, különösen az együttműködési terület munkanélküliségének csökkentésére irányuló törekvéseket.

Információs társadalom

Az információs társadalom továbbra is a növekedés és a foglalkoztatottság kulcsfontosságú motorja, emellett a lisszaboni stratégia legfontosabb eleme. Az információs társadalmat olyan horizontális eszközként kell értelmezni, amely támogatja a prioritástengelyek célkitűzéseinek elérését. A program ösztönzi az információs társadalom használatát a környezetgazdálkodás és -védelem, a természet és a kultúra megóvása és revitalizációja céljából, valamint a koordinációs mechanizmusok felállításában és használatában. Az olyan tevékenységek, mint pl. a specifikus tudásterületet érintő kurzusok (az OP tevékenységi területeivel összhangban), az infrastruktúra és berendezések kialakítása, információs szolgáltatások és alkalmazások fejlesztése, e szolgáltatások fokozott használata jobb munkahatékonyságot fog eredményezni az információs infrastruktúra, a berendezések és a szolgáltatások megnövekedett teljesítményének köszönhetően. A végfelhasználók tudása gyarapodik.

Figyelmet kell fordítani az információs társadalmi szolgáltatások elérésének támogatására az együttműködési terület közösségei és vállalkozásai számára. A tevékenységi területek támogatni fogják az ismert legjobb gyakorlatok elterjesztését, különösen azokat, amelyek hozzájárulnak az e-alkalmazáshoz és az élethosszig tartó tanuláshoz, a digitalizáláshoz a promóciós tevékenységek részeként, a monitoring rendszerhez, adatbázisokhoz és az adatcsere egyszerűsítéséhez.

7. KEDVEZMÉNYEZETEK

Az együttműködési terület vonzerejének növelését és a fenntartható fejlődést célzó prioritási tengelyek kedvezményezettjei általában véve **non-profit** közjogi vagy magánjogi személyek, amelyek a **közérdek vagy egy olyan érdek igényeinek kielégítése céljából** alakultak, amely széleskörű szükségleteket elégít ki, és amelyek a következő csoportok egyikéhez tartoznak:

- Regionális és helyi közhatóságok;
- Az állam vagy helyi hatóság/önkormányzat által alapított köztestületek (alapítványok, közintézmények, ügynökségek), úgymint: kutató és fejlesztő intézetek, oktatási és képzési intézmények, egészségügyi intézmények, természeti és kulturális örökségvédelmi intézmények, helyi és regionális fejlesztési ügynökségek, stb.;
- Civil szervezetek, pl. egyesületek és alapítványok;
- Kamarák (kereskedelmi, agrár, kézműves és ipari), jogi személyként bejegyzett non-profit csoportosulások;
- Működtetési célú non-profit magánjogi jogi személyek (társaságok), pl. társaságként bejegyzett helyi és regionális fejlesztési ügynökségek, helyi idegenforgalmi szervezetek, képzési szervezetek, stb.;
- Gazdasági fejlődést elősegítő közintézmények, állami társaságok, valamint más, túlnyomórészt állami vagy helyi hatósági felügyelet alatt álló jogi személyek.

Tekintettel a közutak kezelésére vonatkozó szigorú nemzeti szabályozásra magyar oldalon, és az 1. prioritási tengely „Határon átnyúló közlekedési kapcsolatok javítása” intézkedés megfelelő és kiegyensúlyozott végrehajtására, a Nemzeti Infrastruktúrafejlesztő Zrt. – közcélú, ill. általános közszükséglet kielégítésére irányuló jellege folytán JOGOSULT pályázó lehet, a következő feltételek együttes teljesítése mellett:

- a megcélzott tevékenységek a „Határon átnyúló közlekedési kapcsolatok javítása” intézkedés keretében támogathatók (1. Prioritási tengely);
- a kedvezményezett fő tevékenysége összhangban van a projekt tervezett tevékenységeivel;
- a projekt tervezett tevékenységeit más non-profit szervezet, helyi önkormányzat nem tudja megvalósítani;
- a tervezett tevékenységek non-profit jellegűek, bevételt nem generálnak.

A technikai segítségnyújtás prioritási tengelyének kedvezményezettjei a program közös irányító/végrehajtó szervezetei.

8. INDIKÁTOROK

A jelen fejezetben bemutatott indikátorokat azért jelöltük ki, hogy a prioritási tengelyek specifikus célkitűzéseinek végrehajtási folyamatai és eredményei mérhető és nyomon követhető legyenek.

Az indikátorok javasolt listája a program- és prioritástengely szintű teljesítmény és eredmény indikátorokat tartalmazza.

16. táblázat: Indikátorok

Szint	Név	Kód	Indikátor	Bázis	Cél	
		Az együttműködés mértékét tükröző indikátorok				
		42	Az alábbi kritériumokból kettőt figyelembe vevő projektek száma: közös fejlesztés, közös végrehajtás, közös alkalmazottak, közös finanszírozás	0	30	
		43	Az alábbi kritériumokból hármat figyelembe vevő projektek száma: közös fejlesztés, közös végrehajtás, közös alkalmazottak, közös finanszírozás	0	30	
		44	Az alábbi kritériumokból négyet figyelembe vevő projektek száma: közös fejlesztés, közös végrehajtás, közös alkalmazottak, közös finanszírozás	0	90	
		A határon átnyúló együttműködést tükröző eredményindikátorok				
	Szlovénia-Magyarország Operatív Program	46	Közös infrastruktúra használatát kialakító projektek száma	0	3	
		47	Közszolgáltatások terén együttműködést kialakító projektek száma	0	20	
		48	Közlekedési összeköttetésekre (út, kerékpárút, vasút, vízi utak stb.) vonatkozó projektek száma - a projektek mérése a 6.1.3 szakaszban felsorolt tevékenységek alapján történik	0	4	
			Elérhetőség, IKT hálózatok és szolgáltatások jobb elérhetőségével az elszigeteltséget csökkentő projektek száma – a projektek mérése a 6.1.3 szakaszban felsorolt tevékenységek alapján történik	0	8	
		49	Közös környezetvédelem és -gazdálkodást ösztönző és javító projektek száma	0	25	
		50	Közös oktatási és képzési tevékenységekben résztvevő emberek száma	0	200	
			Nők		legalább 50%	
1. prioritás		Az együttműködési terület vonzerejének növelése		Idegenforgalmi projektek száma	0	35
				Kulturális együttműködési projektek száma	0	25
				Közlekedési összeköttetésekkel foglalkozó projektek száma	0	10
			Közlekedési összeköttetésekre (út, kerékpárút, vasút, vízi utak stb.) vonatkozó projektek száma. a projektek mérése a 6.1.3 szakaszban felsorolt tevékenységek alapján történik	0	2	

			Elérhetőség, IKT hálózatok és szolgáltatások jobb elérhetőségével az elszigeteltséget csökkentő projektek száma – a projektek mérése a 6.1.3 szakaszban felsorolt tevékenységek alapján történik	0	5
2. prioritás	Fenntartható fejlődés		Határon átnyúló partneri viszonyok vagy regionális kezdeményezések száma	0	15
			Egészségügygel kapcsolatos hálózatok száma	0	10
			Közös környezetvédelmi és -gazdálkodási projektek száma	0	35
			Energiaprojektek száma	0	5
			Közlekedési összeköttetésekre (út, kerékpárút, vasút, vízi utak stb.) vonatkozó projektek száma. a projektek mérése a 6.1.3 szakaszban felsorolt tevékenységek alapján történik	0	2
			Elérhetőség, IKT hálózatok és szolgáltatások jobb elérhetőségével az elszigeteltséget csökkentő projektek száma – a projektek mérése a 6.1.3 szakaszban felsorolt tevékenységek alapján történik	0	3
TS	Technikai segítségnyújtás	Eredmény	Jóváhagyott és ellenőrzött projektek száma	0	150
		Output	Promóciós rendezvények száma	0	15

A Program hatása azáltal lesz látható, hogy a programozási területen általánosan emelkedik a határon átnyúló együttműködés minősége, amely az innovatív és új határon átnyúló helyi és regionális kezdeményezések számával mérhető. A hatást a határ menti terület gazdasági és szociális integrációja is megmutatja, ez hosszabb távon általánosságban a programozási terület foglalkoztatási rátájával és gazdasági növekedésével mérhető. A hatás megnyilvánul a programozási terület életminőségének javulásában, valamint az olyan projektek, programok és különböző kezdeményezések számának növekedésében is, amelyek támogatják a fenntartható fejlődés elvét, annak alapján kerülnek kifejesztésre.

9. PÉNZÜGYI TERV

17. táblázat: A program pénzügyi terve a programban szereplő ERFA támogatásra vonatkozóan, éves bontásban

Év, program forrása, euróban:

	ERFA Strukturális Alapok
	Összesen
2007	4.413.285,00
2008	3.972.515,00
2009	3.970.675,00
2010	4.074.677,00
2011	4.181.247,00
2012	4.281.925,00
2013	4.384.959,00
Összesen	29.279.283,00

18. táblázat: Az operatív program teljes programozási időszakra szóló pénzügyi terve, a programban szereplő ERFA allokáció, az állami és magánjellegű hozzájárulások összegéről és a visszatérítés arányáról, prioritások szerint

Prioritási tengelyek és a finanszírozás forrása
(euróban)

A közösségi hozzájárulás összegének és kiszámítási alapjának meghatározása (összesen vagy állami)						Közlemény		Megjegyzés
	Közösségi támogatás (a)	Nemzeti közpénztámogatás (b)	Nemzeti magántámogatás [1] c)	Támogatás összesen (d) = (a)+(b)+ (c)	Társfinanszírozás aránya (e)= (a)/(d)	EBB hozzájárulások	Egyébtámogatás	
1. prioritási tengely: Az együttműködési terület vonzerejének növelése	14.150.000,00	2.497.059,00		16.647.059,00	0,85			
2. prioritási tengely: Fenntartható fejlődés	13.372.283,00	2.359.815,00		15.732.098,00	0,85			
3. prioritási tengely: Technikai segítségnyújtás	1.757.000,00	1.757.000,00		3.514.000,00	0,50			
Összesen	29.279.283,00	6.613.874,00	0,00	35.893.157,00	0,82			

10. SZERVEZETI STRUKTÚRÁK ÉS ELJÁRÁSOK AZ OPERATÍV PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁHOZ

Az 1083/2006 számú tanácsi rendelet 70. cikkével összhangban a tagállamok felelnek az irányítási és ellenőrzési rendszerek felállításáért és hatékony működtetéséért a területi együttműködési programokra vonatkozó 1080/2006 számú tanácsi rendelet 13-17. cikkében foglaltaknak megfelelően. A tagállamok megállapítják a területükön található, a program végrehajtásában résztvevő hatóságokkal való kapcsolatuk szabályait.

A programirányítás szerkezete megfelel mind a 2007-2013-as programozási időszakra vonatkozó EU-követelménynek, mind pedig az adott területen megvalósult határ menti együttműködések eddigi tapasztalatainak.

A 2007-2013 időszakra a végrehajtás szerkezetéről – ahogy az az alábbi fejezetben szerepel – a programban résztvevő szlovén és magyar hatóságok partnerség formájában állapodtak meg.

A Szlovénia-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013 keretében a tagállamokat a következő hatóságok képviselik:

SZLOVÉNIA:

Önkormányzati és Területfejlesztési
Kormányhivatal
Kotnikova 28
SI-1000 Ljubljana

MAGYARORSZÁG:

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

Pozsonyi út 56.
HU-1133, Budapest

A tagállamok biztosítják, hogy a fent említett hatóságok számára minden olyan információ hozzáférhető legyen, amely szükséges feladataik ellátásához.

Partnerség

A program célkitűzéseit mindkét tagállam és a Bizottság közötti szoros együttműködés keretében kell megvalósítani. Az érvényben lévő nemzeti szabályokkal és gyakorlatokkal összhangban, a megfelelő területeken mindegyik tagállam partnerséget alakít ki az olyan hatóságokkal és szervezetekkel, mint:

- az illetékes regionális, helyi, városi és egyéb hatóságok;
- a gazdasági és szociális partnerek;
- bármely más megfelelő szervezet, amely a civil társadalmat, környezeti partnereket, civil szervezeteket képvisel, vagy a nemek közötti egyenlőség előmozdításáért felelős.

A programért felelős szervezetek struktúrája és egymáshoz való kapcsolata a következő általános elveken alapul:

- A partnerség elvének tiszteletben tartása;
- Hatékony és eredményes struktúrák;
- A feladatok és a felelősségek világos meghatározása;
- Egyensúly a nemzeti és a határon átnyúló szervezetek között.

A program végrehajtása során különös figyelmet kap az, hogy a Szlovénia és Magyarország közötti határon átnyúló együttműködési program keretében társfinanszírozott tevékenységek ne kapjanak támogatást más uniós programból.

A programvégrehajtás minden szintjén megfelelő irányítási előkészületek biztosítják, hogy a jogilag megkövetelt abszolút minimális követelményeken kívül semmilyen olyan lehetséges hatásra ne kerüljön sor vagy szintje legyen a lehető legalacsonyabb, amely nem fenntartható vagy kedvezőtlen a környezetre nézve – különösen ami az éghajlatváltozást, a biodiverzitás és az ökoszisztémák fenntartását és a természeti erőforrások felhasználását illeti –, hogy így az operatív program környezetterhelése összességében semleges legyen az éghajlat és az erőforrások szempontjából. A lehető legjobban ki kell aknázni és – ahol csak lehetséges – erősíteni kell az operatív program pozitív hatásait és a szinergiák kialakítására kínálkozó lehetőségeket abban az értelemben, hogy optimalizálni kell a program hozzájárulását egy környezeti szempontból fenntartható fejlődéshez.

10.1 Szervezeti struktúrák a program végrehajtásához

10.1.1 Adminisztratív szervezetek

Irányító hatóság (IH)

A szlovén és a magyar programpartnerek megállapodnak, hogy az Irányító Hatóság (IH) felelősségét az Európai Parlament és a Tanács 1080/2006/EK számú rendelete 12. cikk (8) bekezdésének, valamint az 1083/2006/EK tanácsi rendelet 59. cikk (1) bekezdés a) pontjának értelmében az Önkormányzati és Területfejlesztési Kormányhivatalra (Szlovénia) ruházzák, amelyet a Maribor székhelyű határon átnyúló programokat irányító iroda képvisel.

Összhangban a Tanács 1083/2006/EK rendeletének 60. cikkével az Irányító Hatóság felel az operatív programnak a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás elvével összhangban történő irányításáért és végrehajtásáért, és különösen a következőkért:

- annak biztosítása, hogy a finanszírozásra kiválasztott műveletek összhangban állnak az operatív programra alkalmazandó feltételekkel, valamint a vonatkozó közösségi és nemzeti szabályoknak végrehajtásuk teljes időtartama alatt megfelelnek;
- a társfinanszírozott termékek és szolgáltatások teljesítésének vizsgálata, valamint annak ellenőrzése, hogy a műveleteknek a kedvezményezettek által bejelentett költségei valóban felmerültek, és a közösségi és nemzeti szabályokkal összhangban állnak; az egyedi műveletek helyszíni vizsgálata a Bizottság által a 103. cikk (3) bekezdésében említett eljárásnak megfelelően elfogadandó részletes szabályokkal összhangban mintavételezés alapján is elvégezhető;
- annak biztosítása, hogy rendelkezésre álljon az operatív program minden egyes műveletének számviteli nyilvántartását számítógépes formában nyilvántartó és tároló rendszer, valamint hogy a pénzügyi ellenőrzéshez, monitoringhoz, vizsgálathoz, ellenőrzéshez és értékeléshez szükséges végrehajtási adatok gyűjtése megtörténjen;
- annak biztosítása, hogy a kedvezményezettek és a műveletek végrehajtásába bevont egyéb szervezetek – a nemzeti számviteli szabályok sérelme nélkül – vagy külön számviteli rendszert, vagy a művelettel kapcsolatos valamennyi ügylet számára megfelelő számviteli kódot alkalmazzanak;
- annak biztosítása, hogy az operatív programoknak a 48. cikk (3) bekezdésében említett értékelései a 47. cikkkel összhangban történjenek;
- eljárások kidolgozása annak érdekében, hogy a megfelelő ellenőrzési nyomvonal biztosításához előírt valamennyi költség- és ellenőrzési dokumentumot a 90. cikkben előírt követelményeknek megfelelően megőrizték;
- annak biztosítása, hogy az igazoló hatóság a költségekkel kapcsolatban igazolás céljából folytatott eljárásokról és vizsgálatokról valamennyi szükséges információt megkapja;

- *a monitoring bizottság munkájának irányítása és az ehhez szükséges dokumentumok biztosítása annak érdekében, hogy az említett bizottság az operatív program végrehajtásának minőségét – figyelemmel annak konkrét céljaira – felügyelhesse;*
- *az éves és záró végrehajtási jelentések elkészítése, valamint – a monitoring bizottság általi jóváhagyásukat követően – a Bizottsághoz történő benyújtása;*
- *a 69. cikkben megállapított tájékoztatási és nyilvánosságra hozatali követelmények betartása;*
- *a nagyprojektek értékeléséhez szükséges információk átadása a Bizottság részére.*

A tanácsi rendeletben felsorolt kötelezettségeken kívül az Irányító Hatóság a következőkért felel:

- kijelöli a Közös Technikai Titkárság és az Infopont feladatait és kötelezettségeit;
- ERFA keretszerződést köt a megadott szerződésminta felhasználásával a vezető partnerekkel a partnerségi megállapodás alapján és elvégzi a lényeges projektmódosításokat;
- a Közös Monitoring Bizottság (KMB) döntéseit követően elkészíti a pályázathoz, az értékeléshez és a döntéshozatalhoz szükséges szabványosított formanyomtatványokat;
- összegyűjti a záró jelentéseket a vezető partnerektől és benyújtja a költségnyilatkozatokat az Igazoló Hatósághoz az EU-rendelkezések szerint.

Közös Technikai Titkárság (KTT) és az Infopont (IP)

Az Irányító Hatóság Közös Technikai Titkárságot állít fel. Az Európai Parlament és a Tanács 1080/2006/EK számú rendelete 14. cikkének értelmében a Közös Technikai Titkárság segíti az Irányító Hatóságot és a Közös Monitoring Bizottságot feladataik ellátásában. A KTT az Irányító Hatóság mellett működik az Önkormányzati és Területfejlesztési Kormányhivatal (Szlovénia) maribori székhelyű határon átnyúló programokat irányító irodájában.

A KTT központi kapcsolattartó pontként szolgál a program iránt érdeklődő nyilvánosság, valamint a lehetséges kedvezményezettek és a kiválasztott projektek számára. A program végrehajtásának napi feladatait a KTT látja el.

Az Infopont a KTT része, helye a VÁTI zalaegerszegi irodája. Az IP fő feladata a pályázók/kedvezményezettek segítése a partnerállamban a projektgenerálási, a pályázási és a végrehajtási szakasz során.

A KTT és az IP különösen felel a következő **közös feladatokért**:

- Formanyomtatványok készítése a pályázáshoz és a pályázatok értékeléséhez, stb.;
- Elősegíti a projektgenerálási folyamat ösztönzését;
- Technikai támogatás nyújtása a pályázóknak a pályázati szakasz során;
- Pályázatok befogadása és a Központi Monitoring Rendszerben való regisztrálása;
- Pályázatok formai ellenőrzése az adminisztratív megfelelőség és a jogosultság szempontjából;
- A pályázatok szakmai értékelésének előkészítése az Irányító Hatósággal együttműködve;
- A projektek nemzeti szintű értékelésének megszervezése;
- Projekttel kapcsolatos információk, a benyújtott projektekkel kapcsolatos összesített információk és a program költségvetésére vonatkozó adatok továbbítása a KMB-nek;
- A hivatalos kétoldalú találkozók előkészítése;
- Az Egyetértési Megállapodáson alapuló megállapodások előkészítése;

- Koherencia biztosítása az ERFA-szerződés és a nemzeti társfinanszírozásról szóló szerződés között;
- A projekt tartalmára és költségeire vonatkozó előrehaladási jelentések begyűjtése a vezető partnerektől;
- Segítség és támogatás nyújtása a kedvezményezetteknek az egyes partnerállamokban és a projektek előrehaladásának ellenőrzése;
- Az ERFA-szerződések módosításainak elvégzése a vezető partnerek által kért projekt módosítások alapján;
- Hasznosítja a projekteredményeket az adott nemzeti kontextusban.

Igazoló Hatóság

A szlovén és a magyar program partnerek megállapodnak, hogy az Igazoló Hatóság feladatkörét az 1083/2006/EK tanácsi rendelet 59. cikk (1) bekezdés b) pontjának értelmében a Regionális Fejlesztési Közalap (Szlovénia) látja el.

Összhangban a Tanács 1083/2006/EK rendeletének 61. cikkével az Igazoló Hatóság felel a következőkért:

- *az igazolt költségnyilatkozatok és kifizetési kérelmek elkészítése és azok benyújtása a Bizottsághoz;*
- *az alábbiak igazolása: a költségnyilatkozat pontos, megbízható számviteli rendszerekből származik, és ellenőrizhető bizonylatokon alapul; és a bejelentett költségek megfelelnek az alkalmazandó közösségi és nemzeti szabályoknak, és a programra alkalmazandó kritériumokkal összhangban finanszírozás céljából kiválasztott, valamint a közösségi és nemzeti szabályoknak megfelelő műveletek tekintetében merültek fel;*
- *igazolás céljából annak biztosítása, hogy a költségnyilatkozatokban szereplő költségekkel kapcsolatban folytatott eljárásokról és vizsgálatokról az irányító hatóságtól megfelelő információt kapjon; igazolás céljából az ellenőrzési hatóság által vagy annak hatáskörében elvégzett valamennyi ellenőrzés eredményének figyelembevétele;*
- *a Bizottsághoz bejelentett költségekre vonatkozó számviteli nyilvántartások elektronikus formában történő tárolása;*
- *a hozzájárulás részben vagy egészben történő törlése következtében visszafizetendő, valamint visszavont összegek nyilvántartása. A visszaszerzett összegek az operatív program lezárását megelőzően a következő költségnyilatkozatból történő levonásuk útján az Európai Unió általános költségvetésébe kerülnek visszafizetésre.*

A fent leírtak mellett az Igazoló Hatóság felel a következőkért:

- Összegyűjti az Irányító Hatóság által benyújtott költségnyilatkozatokat;
- Ellenőrzi a fizetési kérelmeket és felszabadítja a forrásokat;
- Fogadja az ERFA-forrásokat a Bizottságtól és átutalja a társfinanszírozást a vezető partnereknek.

Ellenőrzési Hatóság (EH)

Az 1083/2006/EK tanácsi rendelet 59. cikk (1) bekezdés c) pontjának, valamint 62. cikkének értelmében az irányítási és ellenőrzési rendszer hatékony működéséért felelős Ellenőrzési Hatóság feladatkörét a szlovén Pénzügyminisztérium képviseltekében a Költségvetés-ellenőrző Iroda látja el.

Az Európai Parlament és a Tanács 1080/2006/EK számú rendelete 14. cikkelye (2) bekezdésének értelmében az Ellenőrző Hatóságot egy Ellenőrzési Csoport segíti, amelyet mindegyik tagállam képviselői alkotnak.

Az Ellenőrzési Hatóság munkáját egy Magyarországot képviselő szervezet, a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal (KEHI) segíti.

Az Ellenőrzési Hatóság elsősorban a következőkért felelős:

- *annak biztosítása, hogy az operatív program irányítási és ellenőrzési rendszere eredményes működésének vizsgálata céljából ellenőrzésekre kerüljön sor;*
- *annak biztosítása, hogy a műveletek ellenőrzését megfelelő minta alapján végezzék el a bejelentett költségek hitelesítése céljából;*
- *az a) és b) pontban említett ellenőrzéseket végrehajtó szervekre, az alkalmazni kívánt módszerre, a műveletek ellenőrzését szolgáló mintavételi módszerre és az ellenőrzések indikatív tervezésére kiterjedő ellenőrzési stratégia benyújtása a Bizottsághoz az operatív program jóváhagyásától számított kilenc hónapon belül, a fő szervezetek ellenőrzésének és az ellenőrzések programozási időszak során történő egyenletes elosztásának biztosítása érdekében;*
- *2008 és 2015 között minden év december 31-ig éves ellenőrzési jelentés benyújtása a Bizottsághoz, amely megállapítja az adott év június 30-án záruló 12 hónapos időszak során az operatív program ellenőrzési stratégiájával összhangban végzett ellenőrzések eredményeit, és beszámol a program irányítási és ellenőrzési rendszerében feltárt esetleges hiányosságokról;*
- *2008 és 2015 között minden év december 31-ig az Ellenőrzési Hatóság felelőssége mellett végzett ellenőrzések alapján arra vonatkozó vélemény kiadása, hogy az irányítási és ellenőrzési rendszer eredményesen működik-e, és így megfelelő biztosítékkal szolgál-e arra, hogy a Bizottsághoz benyújtott költségnyilatkozatok helytállóak, következésképpen megfelelő biztosítékkal szolgál arra is, hogy az azok alapjául szolgáló ügyletek jogszerűek és szabályosak;*
- *amennyiben ez a 88. cikk szerint alkalmazandó, 2008 és 2015 között minden év december 31-ig az érintett költségek jogszerűségét és szabályszerűségét értékelő részleges zárónyilatkozat benyújtása;*
- *zárónyilatkozat benyújtása a Bizottsághoz legkésőbb 2017. március 31-ig, amely értékeli a végsőegyenleg-kifizetési kérelem érvényességét, valamint a záró költségnyilatkozat alapjául szolgáló ügyletek jogszerűségét és szabályszerűségét, és amelyet záró ellenőrzési jelentés támaszt alá.*

Az Ellenőrzési Hatóság biztosítja, hogy az ellenőrzési tevékenység során figyelembe veszik a nemzetközileg elfogadott ellenőrzési normákat. Az Ellenőrzési Hatóság funkcionálisan független az Irányító Hatóságtól.

Központi Monitoring Rendszer (KMR)

Az adatok összegyűjtésére az Irányító Hatóság nevében Központi Monitoring Rendszer került felállításra az Európai Parlament és a Tanács 1080/2006/EK számú rendeletének 12. cikkében foglaltak szerint. A KMR technikai keretéről, valamint a jelentések formájáról és tartalmáról a programban résztvevő partnerek a vonatkozó EU-szabványok alapján állapodtak meg.

A monitoring adatokat rendszeresen hozzáférhetővé kell tenni az Irányító Hatóság, a KTT, az Európai Bizottság, valamint a pénzügyi ellenőrző hatóságok számára.

Közös Monitoring Bizottság (KMB)

A KMB a programvégrehajtás irányítására és ellenőrzésére szolgáló kétoldalú platformnak tekinthető. Ez az egyedüli döntéshozó szervezet az ERFA támogatások odaítélését illetően. A KMB munkájának módozatait az Eljárásrend határozza meg.

A Közös Monitoring Bizottság összetételéről az 1083/2006/EK tanácsi rendelet 63. és 11. cikkében foglaltaknak megfelelően a szociális partnerekkel és a munkaerőpiacért, az esélyegyenlőségért és a környezetvédelmi ügyekért felelős regionális hatóságokkal együtt határoznak. A Monitoring Bizottság az Irányító Hatósággal egyetértésben fogadja el saját eljárásrendjét annak érdekében, hogy feladatait a jelen rendelettel összhangban lássa el.

A döntéseket egyhangúlag hozzák; minden országnak egy szavazata van. A találkozóknak mindkét tagállam otthont ad.

A Monitoring Bizottság feladata az operatív program lebonyolítása hatékonyságának és minőségének biztosítása az alábbiak szerint:

- *az operatív program jóváhagyásától számított hat hónapon belül megvizsgálja és jóváhagyja a finanszírozott műveletek kiválasztási kritériumait és jóváhagyja e kritériumoknak a programozási igények szerinti bármely felülvizsgálatát;*
- *az Irányító Hatóság által benyújtott dokumentumok alapján rendszeres időközönként felülvizsgálja az operatív program konkrét céljainak megvalósítása felé tett előrelépést;*
- *megvizsgálja a végrehajtás eredményeit, különösen az egyes prioritási tengelyek mentén kitűzött célok elérését, valamint a 48. cikk (3) bekezdésében említett értékeléseket;*
- *megvizsgálja és jóváhagyja a 67. cikkben említett éves és záró végrehajtási jelentéseket;*
- *tájékoztatást kap az éves ellenőrzési jelentésről vagy a jelentésnek az érintett operatív programra vonatkozó részéről, valamint a jelentés vizsgálatát követően vagy a jelentés említett részére vonatkozóan a Bizottság által tett esetleges észrevételekről;*
- *az Irányító Hatóságnak javasolhatja az operatív program bármely olyan felülvizsgálatát vagy vizsgálatát, amely elősegíthetné az alapok 3. cikkében említett célkitűzéseinek elérését, illetve a program irányításának javítását, a pénzügyi ellenőrzést is beleértve;*
- *megvizsgálja és jóváhagyja az alapokból származó hozzájárulásról szóló bizottsági határozat tartalmának módosítását célzó javaslatokat.*

A Közös Monitoring Bizottság továbbá a következő feladatokért felel:

- *összefoglalót kap az Irányító Hatóságtól a benyújtott projektekről, valamint tájékoztatást a program költségvetéséről, amelyeket a KSZT készít el;*
- *dönt az egyes projekteknek nyújtott ERFA-támogatásról és a lényeges projektmódosításokról;*
- *dönt a programszintű tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos intézkedésekről;*
- *külső szakembereket hívhat meg annak érdekében, hogy segítsék a program végrehajtását;*
- *az egyetlen döntéshozó szerv az ERFA források odaítélésének tekintetében – e döntést nem delegálhatja.*

A Közös Monitoring Bizottság összetétele:

- *Szavazati joggal rendelkező tagok és*

- *Megfigyelők*

10.2 Eljárási rendelkezések a programvégrehajtásra vonatkozóan (eljárási rendszer)

10.2.1 Fő kedvezményezett (A vezető partner elv)

Összhangban az 1080/2006/EK rendelet 20. cikkével a fő kedvezményezett és a többi kedvezményezett kötelezettségei a következők.

A kedvezményezettek minden műveletre/projektre kijelölnek maguk közül egy fő kedvezményezettet. A fő kedvezményezett a következő kötelezettségeket vállalja:

- *megállapodás keretében meghatározza a műveletben részt vevő kedvezményezettekkel való kapcsolatának szabályait, amely többek között a műveletnek juttatott támogatással való hatékony és eredményes pénzgazdálkodást biztosító rendelkezéseket tartalmaz, beleértve a jogtalanul kifizetett összegek visszatérítésére irányuló szabályokat is;*
- *felelős a teljes művelet végrehajtásának biztosításáért;*
- *biztosítja, hogy a műveletben résztvevő kedvezményezettek által benyújtott kiadások a művelet végrehajtása céljából kerültek kifizetésre és megfelelnek azoknak a tevékenységeknek, amelyekről az említett kedvezményezettek megállapodtak;*
- *ellenőrzi, hogy a műveletben résztvevő kedvezményezettek által benyújtott kiadásokat az ellenőrzést végző személyek igazolták;*
- *felelős az ERFA hozzájárulásának a műveletben részt vevő kedvezményezettekhez való átutalásáért.*

A tanácsi rendeletben leírt felelősségek mellett a fő kedvezményezett felel a következőkért:

- összegyűjti az információkat a projektpartnerektől, összeveti az igazolt tevékenységeket a projekt előrehaladásával és benyújtja a jelentéseket a KTT-nek;
- aláírja az ERFA támogatási szerződést;
- összehangolja a projektmódosításokat az IH-val és a többi projektpartnerrel.

A projektben résztvevő minden partner köteles:

- *felelősséget vállalni az általa elszámolt kiadások szabálytalansága esetén;*
- *tájékoztatni a székhelye szerinti tagállamot arról, hogy az adott műveletben részt vesz, amennyiben maga a tagállam nem résztvevője az érintett operatív programnak.*

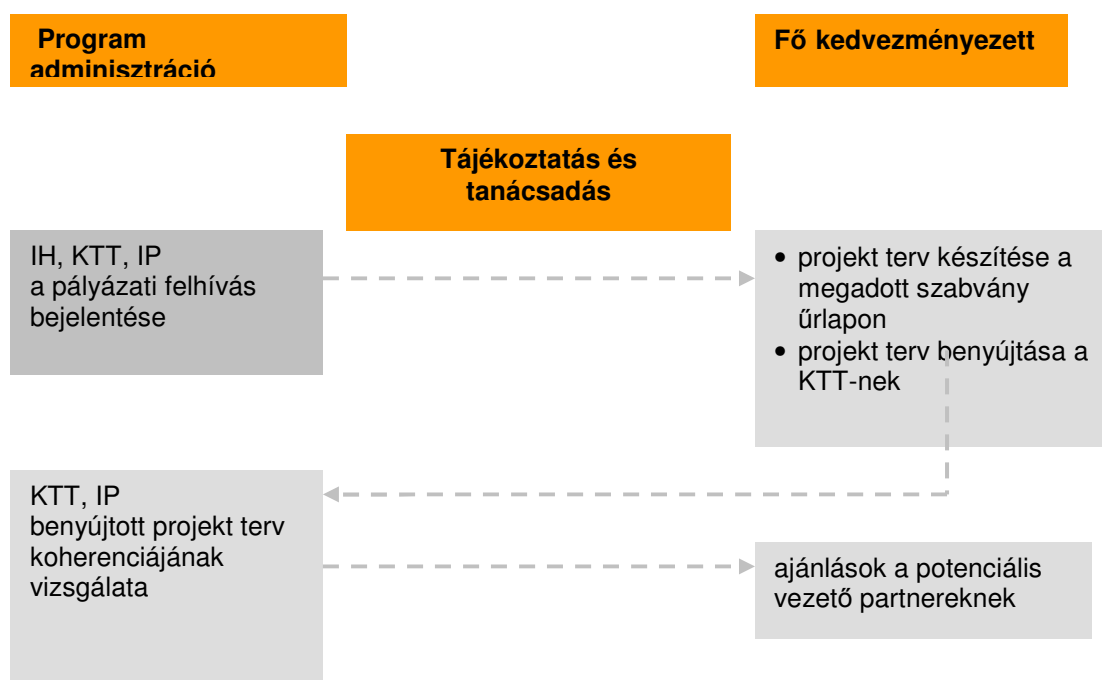
- elküldeni a költségnyilatkozatot és a tartalmi jelentést az Ellenőrzési Egységnek (EE);
- benyújtani a költségigazolást és az információkat a fő kedvezményezettnek.

10.2.2 Projekt életciklus

A következőkben bemutatásra kerülnek a legfontosabb információk a programszervezetek és a kedvezményezettek feladatairól és kötelezettségeiről, valamint a projekt életciklusával kapcsolatos eljárásokról.

\

1. folyamatábra: Projekt életciklus 1.

Projektgenerálás/-előkészítés

A lehetséges projektgazdák megfelelő tájékoztatást kapnak az Irányító Hatóságtól, a Közös Technikai Titkárságtól és az Infoponttól a program céljairól, az ERFA támogatás elnyerésének előfeltételeiről és a követendő egyedi eljárásrendről.

A KTT az IP-vel közösen segíti a lehetséges pályázókat abban, hogy partnereket találjanak a határon átnyúló projektekhez, a projekt tervezet formanyomtatvány minta alapján tisztázza a követelményeket (közérdek, vezető partner elve; határon átnyúló hatás, pénzügyi források program szinten, beleértve a nemzeti/regionális társfinanszírozást is, elszámolható költségek; pénzügyi ellenőrző rendszer; projektmenedzsment; az értékelés, a döntéshozatal, a jelentések és a kifizetések folyamata; stb.). A KTT az IP-vel közösen ellenőrzi a benyújtott projekt tervezet koherenciáját.

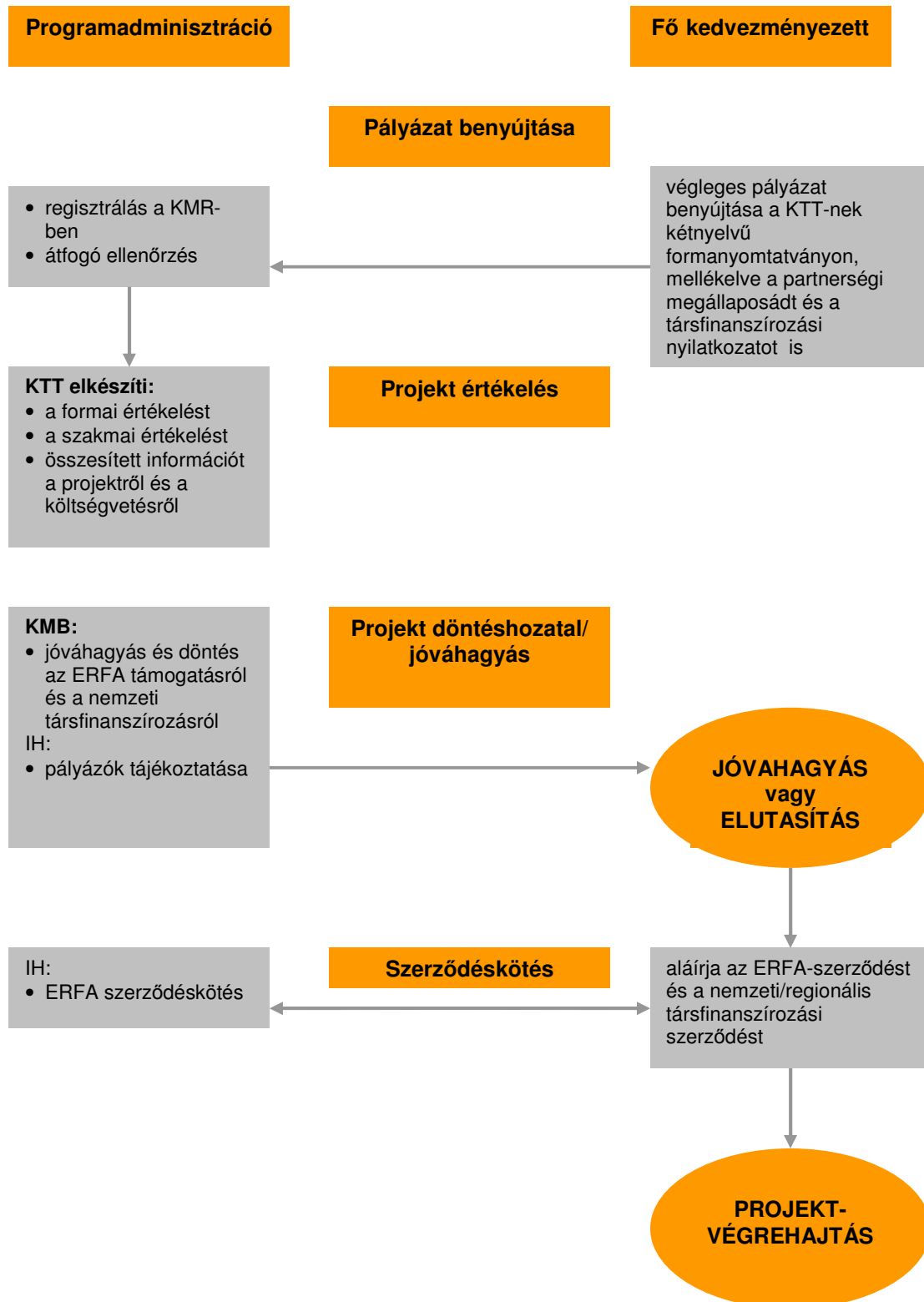
Ajánlások a projekt tervezetekhez

A projekt tervek hivatalos benyújtása előtt ajánlott – de hivatalosan nem kötelező – ezek előzetes bemutatása.

A projekt tervezeteket a KTT-nek kapja meg. A KTT a szakértői csoporttal ajánlást készít a projekt tervezet készítőinek.

E lépés eredménye a KTT ajánlása a projekt kidolgozására. Ha további követelményeket kell megfogalmazni, a KTT és az IP együtt részletesen rögzíti a feltételeket és megküldi azokat a projekt tervezetek kérelmezőinek.

2. folyamatábra: Projekt életciklus 2.

Pályázat

A pályázatokat kétnyelvű pályázati formanyomtatványon kell benyújtani a KTT-nek.

A KTT minden olyan komplett pályázatot, amely megfelel az ERFA támogatáshoz szükséges formai követelményeknek (formai és jogosultsági megfelelés, stb.) továbbít a KMR felé.

A KTT elkészíti a jóváhagyásra ajánlott projektek végső listáját (beleértve a regionális/nemzeti értékelést és a KTT által végzett átfogó értékelést is) a KMB számára.

Abban az esetben, ha dokumentumok hiányoznak egy adott pályázat végső elbírálásához, a szükséges kiegészítő dokumentumok/információk a KTT-n keresztül kérelmezhetők.

A pályázat értékelése

A második lépés eredménye a KMB-nek adott támogatási ajánlás, a következő kritériumok alapján:

- a finanszírozás biztonsága, a projektpartnerek pénzügyi és szervezeti kapacitása,
- projektköltségek összege és helyénvalósága a tervezett eredményhez viszonyítva,
- a teljes projekt határon átnyúló hatása,
- megfelelés a program célkitűzéseinek,
- megfelelés a vonatkozó EU jognak.

Amennyiben túl sok a támogatásra ajánlott pályázat az elérhető nemzeti szintű költségvetéshez képest, akkor a KTT kérésre adott szempont alapján rangsorolhatja a pályázatokat.

Az értékelés eredményeit, azaz a támogatásra ajánlott projektek listáját a KTT/az Irányító Hatóság jelentés formájában benyújtja a KMB-nek hivatalos döntésre.

Döntés a projekt támogatásáról

A Közös Monitoring Bizottság közös jogosultsági és kiválasztási kritériumokat állít fel.

A KMB hivatalosan dönt a projekt jóváhagyásáról. A döntéshozatalban csak a szavazati joggal rendelkező tagok vehetnek részt. A KMB évente legalább egyszer ülésezik.

Abban az esetben, ha valamelyik közszervezet egyben projektpartner is, akkor ezek a hatóságok nem hozhatnak hivatalos döntést a saját projektjükéről.

A hivatalos döntést követően az Irányító Hatóság hivatalos levélben értesíti a pályázót a pályázat jóváhagyásáról/elutasításáról. Ezen kívül a levél további információt tartalmaz a szerződéskötés következő lépéseiről és a végrehajtási szakaszcól.

Szerződéskötés

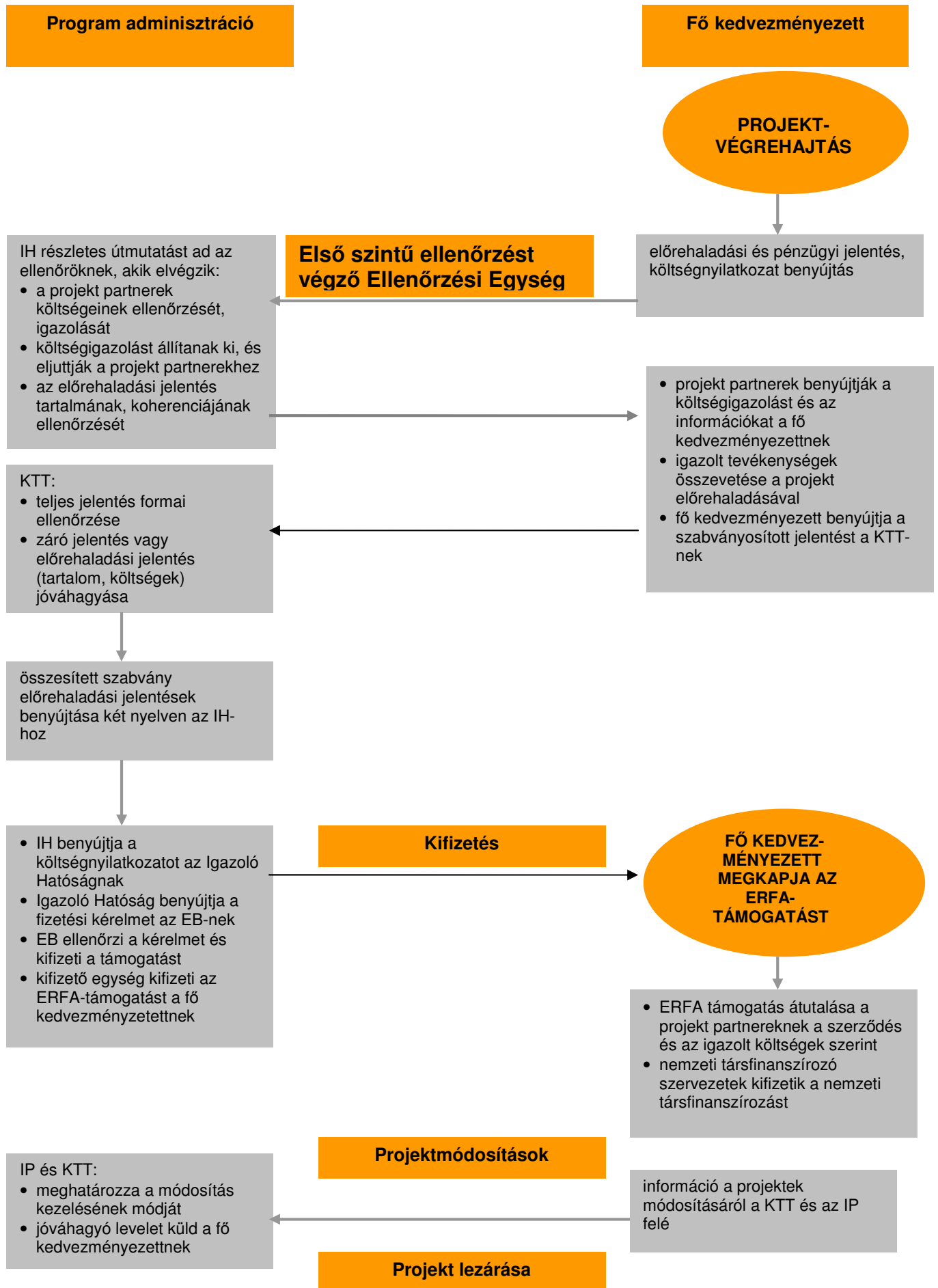
Az ERFA támogatási szerződést az Irányító Hatóság a kétnyelvű szabványosított ERFA-keretszerződés alapján bocsátja ki. Ezen kívül a partnerségi megállapodás, valamint az IH és a programpartnerek közötti megállapodások vonatkozó részei is a támogatási szerződés részei.

A nemzeti/regionális társfinanszírozásra vonatkozó szerződéseket a nemzeti/regionális finanszírozó szervezetek az ERFA támogatási szerződés alapján adják ki a projektpartnereknek.

Az Irányító Hatóság legkésőbb az ERFA támogatási szerződés aláírása előtt, a 16. cikk alapján az Operatív Programban szereplő hatóságoktól igazolást kérve biztosítja, hogy minden projekt partner számára megfelelő első szintű ellenőrzés rendelkezésre álljon.

Olyan támogatás esetén, amely az EU versenyszabályok alá esik, az Európai Bizottság által közzétett irányvonalakat kell alkalmazni.

3. folyamatábra: Szerződéskötés és pénzügyi folyamatok

Ellenőrzési egység (EE)

Összhangban az 1080/2006 sz. tanácsi rendelet 16. cikkével a programban résztvevő minden tagállam létrehoz egy ellenőrző rendszert, amely lehetővé teszi a társfinanszírozott termékek és szolgáltatások teljesítésének az ellenőrzését. Minden tagállam ellenőröket jelöl ki a műveletben résztvevő összes kedvezményezett által bejelentett költségek törvényszerűségének és szabályszerűségének az ellenőrzésére.

Felelős szervek:

Szlovénia:

Önkormányzati és Területfejlesztési Kormányhivatal,
Ellenőrzési részleg
Kotnikova 28, 1000 Ljubljana, Szlovénia

Magyarország:

VÁTI Szombathely,
Hefele Menyhért utca 2,
Szombathely, Magyarország

VÁTI Zalaegerszeg,
Petőfi utca 24,
Zalaegerszeg, Magyarország

Nemcsak az Infopont lesz a VÁTI zalaegerszegi területi irodájában található, hanem ezen intézmény feladata lesz az ERFA rendelet 13. cikkének megfelelő pénzügyi ellenőrzés is. Különös gondot fordítanak majd az Infopont és az ellenőrzési feladatokat ellátók világos elkülönítésére.

A nemzeti nyelven írt költségnyilatkozatot és a tartalmi jelentést a projekt partnerek az ERFA támogatási szerződésben kijelölt Ellenőrzési Egységnek nyújtják be, valamint tájékoztatási célból másolatot küldenek róla a vezető partnernek is. A projekt partnerek részletes útmutatást kapnak a számlák kiállításához, valamint útmutatót/kézikönyvet az elszámolható költségekről. Ezt a KTT állítja össze a nemzeti és a bizottsági rendelkezések alapján. Ezen kívül szigorúbb szabályozások is alkalmazhatók regionális/nemzeti szinten.

Az Ellenőrzési Egység megvizsgálja és igazolja a projekt partnerek költségeit.

Minden projekt partnernek be kell nyújtania ezt a támogatási szerződésben megnevezett Ellenőrzési Egység által igazolt jelentést a vezető partnernek. A vezető partner belefoglalja partnerei jelentéseit saját jelentésébe és kidolgoz egy közös, kétnyelvű jelentést; ezt utolsó ellenőrzésre benyújtja a KTT-nek. Ez a jelentés a projekt végrehajtásában történt előrehaladást is tartalmazza és összhangban kell állnia a költségekkel. Így a közös, kétnyelvű jelentés információval szolgál a tényleges együttműködésről, a tevékenységekről, az eredményekről, a hatásokról és a projekt esetleges módosításairól.

A KTT-nek össze kell vetnie a jelentéseket az igazolt tevékenységekkel és a projekt előrehaladásával.

A jelentési időszakok a projekt időtartamától függenek; általában félévente szükséges egy előrehaladási jelentés elkészítése.

4. folyamatábra: Az előrehaladási jelentések útja

Európai Bizottság

Igazoló Hatóság		Irányító Hatóság		Közös Technikai Titkárság
Projekt Partner		Vezető Partner		Projekt Partner
Ellenőrzési Egység		Ellenőrzési Egység		Ellenőrzési Egység

Szabálytalanság

Hivatkozással a 1828/2006-os Európai Tanácsi rendelet 28. cikkére a tagállamok minden negyedév végét követő két hónapon belül jelentenek a Bizottságnak minden olyan szabálytalanságot, amely a 27. cikk szerinti első közigazgatási vagy jogi ténymegállapítás tárgyát képezi.

A 28. cikk 4. pontja alapján az európai területi együttműködés célkitűzésének hatálya alá tartozó operatív programokkal kapcsolatos szabálytalanságokat az a tagállam jelenti, amelyben a művelet végrehajtása során a kiadást a kedvezményezett fizeti. A tagállamnak egyidejűleg értesítenie kell az irányító hatóságot, a program igazoló hatóságát és az ellenőrző hatóságot.

A tagállamok szabályos eljárást alakítanak ki a szabálytalanságok kezelésére a 1828/2006-os Európai Tanácsi rendelet szerint. Az eljárás minden tagállamban kialakítja többek között a jelentési kötelezettségekre, a közös ellenőrzési iránymutatásokra, a jogtalanul kifizetett támogatásokra, a felelős intézmények koordinációjára és kötelezettségeire vonatkozó szabályokat és felelősségi köröket.

Kifizetés

Általában az első kifizetések akkor történhetnek meg, ha minden szerződés aláírásra került. Miután az összesített jelentést ellenőrizte, az Irányító Hatóság kiadja a költségigazolást és benyújtja azt az Igazoló Hatóságnak. Az Igazoló Hatóság által elkészített kifizetési kérelmet a Bizottság is ellenőrzi és átutalja az ERFA támogatást az Igazoló Hatóságnak. Az Igazoló Hatóság nevében a Kifizető Egység átutalja az ERFA támogatást a vezető partnernek. A vezető partner felelős az ERFA támogatás kifizetéséért a projekt partnereknek a támogatási szerződés és az igazolt költségek szerint.

A nemzeti/regionális társfinanszírozó szervezetek kiadják a nemzeti társfinanszírozást a vezető partnernek és a projekt partnereknek.

Az ERFA támogatás kifizetése össze kell, hogy kapcsolódjon a nemzeti/regionális társfinanszírozás kifizetésével; a részletes folyamatot mind az ERFA támogatási szerződésben, mind a nemzeti társfinanszírozási szerződésben rögzíteni kell.

Projekt módosítások

A Közös Monitoring Bizottság megállapítja a projekt módosítások szabályait. Az Irányító Hatóság a projekt módosítások jóváhagyásának felelősségét tovább delegálhatja.

11. TÁJÉKOZTATÁS ÉS NYILVÁNOSSÁG

A Strukturális Alapok beavatkozásainak vonatkozásában végzett információs és tájékoztatási intézkedések célja, hogy ismertessék a Közösség szerepét és biztosítsák a Strukturális Alapokból származó támogatások átláthatóságát (lásd az 1083/2006/EK tanácsi rendelet 69. cikkét). Az információs és tájékoztatási intézkedések végrehajtásáért az Irányító Hatóság felel.

Az információs és tájékoztatási intézkedések kommunikációs terv formájában kerülnek bemutatásra. Végrehajtásukért a tevékenységekért felelős adminisztratív szervezet felel. Az információs és tájékoztatási intézkedések a Szlovénia-Magyarország Együttműködési Program keretében a következő célokat szolgálják:

- megcélazzák a lehetséges és végső kedvezményezetteket, a regionális és helyi hatóságokat és más közszervezeteket, a szakmai szövetségeket és üzleti közösségeket, a gazdasági és a társadalmi partnereket, a civil szervezeteket - különös tekintettel a férfiak és nők egyenjogúságát támogató szervezetekre és a környezet védelméért és javításáért dolgozó szervezetekre -, a projekteket irányítókat és támogatókat, valamint tájékoztatást nyújtanak az Európai Unió, Szlovénia és Magyarország kínálta lehetőségekről és biztosítják a közös beavatkozások átláthatóságát;
- tájékoztatják a közvéleményt arról, hogy Szlovéniával és Magyarországgal együtt milyen szerepet játszik az Európai Unió az egyes tevékenységekben, valamint tájékoztatnak a tevékenységek eredményeiről;
- garantálják az átláthatóságot a lehetséges és a végső kedvezményezettek számára a Szlovénia-Magyarország Programról szóló általános tájékoztatóval. Ezen kívül áttekintés adnak a kompetenciákról, a program szervezeteiről és a projektkiválasztási eljárásokról, valamint alapvető információkat nyújtanak a pályázatokról (program szervezetek, kapcsolattartás nemzeti, regionális és helyi szinten). A pályázati felhívások és a pályázatok kiválasztási kritériumait, valamint értékelési mechanizmusait is nyilvánosságra hozzák. Minden információ elérhető és letölthető a megfelelő program weboldaláról.
- informálják a nyilvánosságot a program indításáról a médiákban megfelelően ismertetve az Európai Unió részvételét ezekben. Folyamatosan tájékoztatnak az egyes projektek végrehajtásának szakaszairól, egészen a program tervezési szakasztól a Szlovénia-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013 végső eredményeinek a bemutatásáig.

Az információs és tájékoztatási intézkedések általános stratégiai célja a Szlovénia-Magyarország Együttműködési Program keretében egy olyan egységes nyilvános arculat kialakítása, amely idővel márkanévvé vagy "arculattá" válhat. Ezért közös logó kerül használatra a nyomtatott anyagokban, a kiadványokban, a nyomtatott és az elektronikus sajtóban. A felsorolt célok stratégiai végrehajtásának eszközei:

- Program-specifikus weboldal, amely folyamatos tájékoztatást nyújt a nyilvánosság, a lehetséges és a végső kedvezményezettek számára, valamint strukturált internetes hálózatok, amelyeket a Közös Szakmai Titkárság készít el szoros együttműködésben az Infoponttal;

- Információs anyagok szórólapok, információs füzetek és broszúrák formájában;
- Alkalmanként sajtóközlemények, sajtótájékoztatók a nemzeti, regionális és helyi médiák tájékoztatására (pl. a program indításáról, a legjobb gyakorlatokról, a projektek lezárásáról, a Közös Monitoring Bizottság üléseiről, az éves végrehajtási jelentésekről, a bővítésről);
- Regionális és helyi információs rendezvények, valamint kapcsolatépítés a projektszervezők, a finanszírozó intézmények és a támogató szervezetek között (programindító rendezvény a program indulásakor regionális szinten, továbbá információs események regionális szinten);
- Közreműködés speciális témájú rendezvényeken, cikkek tematikus magazinokban.

A fent említett információs és tájékoztatósi intézkedések alkalmazása differenciáltan történik a programtervezési időszak (2007-2013) három különböző szakaszában, amelyek közül mindegyik sajátos követelményekkel bír:

- Tájékoztatás a Szlovénia-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program kezdetéről és kihirdetéséről: Ennek a szakasznak a célja a minél szélesebb körű tájékoztatás (a lehetséges és a végső kedvezményezettek, valamint a közvélemény felé) és általános információnyújtás a programról, a kapcsolattartó partnerekről, az Infopontokról, az eljárásokról és a döntéshozatal rendszeréről, stb. Kommunikációs eszközök: programindító rendezvények mindkét tagállamban; szórólapok, sajtótájékoztatók, sajtóközlemények a program kezdetéről (minél korábban azt követően, hogy a Bizottság jóváhagyta a programot).
- Folyamatos tájékoztatás, kommunikáció és bemutatás: Ebben a szakaszban a közvélemény rendszeres tájékoztatást kap a program végrehajtásának aktuális helyzetéről, valamint a sikeres projektek lezárásáról. Ezen kívül világos (homogén) információk nyújtása regionális és helyi szinten az adminisztratív eljárásokról, valamint tájékoztatás a kiválasztási kritériumokról és az értékelési mechanizmusokról. A közös programdokumentum végrehajtásának szempontjából döntő fontosságú ebben a szakaszban a rendszeres tájékoztatás, valamint a projektszervezők, a finanszírozó intézmények és a befektető szervezetek által szervezett kapcsolatépítő rendezvények. Kommunikációs eszközök: broszúrák, információs rendezvények, a projektek közti tapasztalatcserét lehetővé tevő események szervezése, sajtóközlemények a végrehajtás helyzetéről.
- Az eredmények bemutatása és áttekintése: A programtervezési időszak végén bemutatásra kerülnek a lezárult projektek és áttekintik a létrehozott együttműködési projekteket. Kommunikációs eszközök: broszúrák, záró rendezvények, stb.

12. EX-ANTE ÉRTÉKELÉS

12.1 Az ex-ante értékelés folyamata és tartalma

A szlovén Önkormányzati és Területfejlesztési Kormányhivatal (GOSP) 2006 júniusában a PITJA svetovanje d.o.o.¹ céget bízta meg a Magyarországgal és Horvátországgal való határon átnyúló együttműködési programok operatív programjainak *ex-ante* értékelésével a 2007-2013-as programozási időszakra.

Az *ex-ante* értékelés elemei megegyeznek a 2007-2013 programozási időszakra elvégzendő *ex-ante* értékelések útmutatójában (Working Paper on *Ex Ante* Evaluation for 2007-2013) foglaltakkal, amelyet a Regionális Politika Főigazgatóság 2005 októberében tett közzé:

- A társadalmi-gazdasági elemzés értékelése, valamint a stratégia relevanciájának értékelése az azonosított igényekre vonatkozóan
- A stratégia logikájának és konzisztenciájának értékelése
- A stratégia koherenciájának értékelése a regionális és nemzeti szakpolitikákra és a közösségi stratégiai irányvonalakra vonatkozóan
- A várható eredmények és a valószínű hatások értékelése (a pályázatok érdekei alapján)
- A javasolt végrehajtási rendszerek értékelése

Az *ex-ante* értékelés dokumentumelemzések, a program hatóságokkal és a programozó munkacsoporttal készített interjúk, valamint a korábbi Szlovénia-Magyarország-Horvátország Szomszédsgái Program 2004-2006 végrehajtásának hatékonyságára és eredményességére vonatkozó korlátozott időközi értékelés eredményei és következtetései alapján készült, amelyet az *ex-ante* értékelő csoport 2006 júniusának közepén végzett el. A hatások értékeléséhez a hatások folyamatközpontú követésének módszerét ("Process Monitoring of Impacts") alkalmazták.

Az *ex-ante* értékelést az Operatív Program kidolgozásával párhuzamosan végezték, azaz az értékelésekre iteratív módon került sor a programozási folyamat köztes eredményei alapján és szoros együttműködésben a GOSP-pal és a programozó munkacsoporttal. Ez a folyamat öt fázisra vagy értékelési szakaszra osztható fel:

1. Az első három elem értékelésére a Szlovénia-Magyarország OP 2007-2013 harmadik változata (2006. július 2.) alapján került sor. Az értékelési munkáról készült dokumentum részletes megjegyzéseket tartalmaz, amelyeket a programozó munkacsoporttal is megvitatták. A legfontosabb eredményeket a Programozó Csoporttal is közölték és megvitatták a 2006. augusztus 3-i találkozón.
2. Szeptember közepén az *ex-ante* értékelők kiegészítő véleményekkel látták el az GOSP-t és a programozó munkacsoportot az OP 2006. augusztus 31-i változatára vonatkozóan és kezdeti értékelést végeztek a tervezett eredmények/hatások valószínű eléréséről. Az értékelők az OP stratégia alapján diagramokat készítettek. A diagramokat 2006. október 3-án bemutatták és megvitatták a GOSP-pal és a programozó munkacsoporttal.
3. A hatásdiagramokat átdolgozták a Programozó Csoport tagjaitól kapott visszajelzések alapján. A hatodik változat (2006. november 3) alapján megvizsgálták a várt eredmények értékelését és a monitoring rendszer megfelelőségét. Ezeket a kérdéseket 2006. november 15-én vitatták meg a GOSP-pal.

¹ Ezt a jelentést Tatjana Božinac Mohorčič, Marija Kržan, Geza Rasko és Martin White készítette.

4. A 2006. december 21-i OP tervezet alapján, amely tartalmazta az indikatív pénzügyi allokációkat és a költségek kategorizálását, valamint az indikátorok mennyiségi meghatározását és meghatározta a végrehajtási rendszert, sor került az ex-ante értékelés utolsó lépéseire, úgymint a hatások valószínűségének értékelésére, a célok struktúrájának és hierarchiájának, valamint az azonosított indikátorok és azok javasolt mennyiségi meghatározásának értékelésére és a javasolt végrehajtási rendszer értékelésére. Az eredményeket a GOSP-pal a 2007. január 19-i találkozón vitatták meg.
5. 2007. január 26-án egy előzetes *ex ante* értékelést nyújtottak be a GOSP-nak, melyet 2007. február 5-én vitattak meg. Az előzetes *ex ante* értékelést 2007. február 12-i programozási megbeszélésen mutatták be a GOSP-nak.

12.2 A következtetések összefoglalása és további ajánlások az ex-ante értékelés fő elemeire vonatkozóan

12.2.1 A társadalmi-gazdasági elemzés és a stratégia azonosított szükségletekre vonatkozó relevanciájának értékelése

Az első társadalmi-gazdasági elemzés 2006 júliusában gyengének bizonyult, hiányoztak a megfelelő statisztikai adatok és nem volt kiegyensúlyozott a két ország között. A SWOT analízis nehezen értelmezhető volt és nem volt konzisztens a társadalmi-gazdasági elemzéssel. Az értékelők kimerítő észrevételeket tettek és kiegészítő adatokat javasoltak a végső következtetések levonása előtt.

A társadalmi-gazdasági elemzést az OP 2006. december 21-i átdolgozott változatában korrigálták és általánosságban releváns és aktuális információkat tartalmaz a szlovén és a magyar kedvezményezett régiók gazdasági és társadalmi helyzetével kapcsolatban. A gazdasági elemzés vonatkozó eredményeit megfelelően tükrözi a SWOT analízis és a stratégiai fókusz.

A kiválasztott programcélok és prioritások relevánsak a teljes együttműködési területen megjelenő azonosított szükségletek szempontjából. A kiválasztott prioritások regionális inputon és regionális konszenzuson alapulnak, ami azt jelenti, hogy a régiók sajátjukká tudják tenni a programot. A régiók tudják, hogy a turizmus a legfontosabb gazdasági hajtóerő, és a korábbi Szlovénia-Magyarország-Horvátország Szomszédsági Program 2004-2006 tapasztalatai azt mutatták, hogy a jogosult pályázatok többségét a turizmus területéről nyújtották be, ezt követte a természeti erőforrások fenntartható felhasználása és a környezetvédelem, valamint a humán erőforrások közös fejlesztése. Ugyanakkor számos gyengeséggel is meg kellett küzdeni, úgymint a kereslet és ezzel a bevételek szezonális jellege, a gyenge hosszú távú tervezés és a megfelelő források hiánya a környezetvédelem terén.

A 2006. december 21-i Szlovénia-Magyarország 2007-2013 OP tervezet már jó áttekintést nyújt a legfontosabb különbségekről, hiányosságokról és fejlesztési potenciálokról. Az OP fejlesztési potenciállal kapcsolatos javaslata megfelelően kiegyensúlyozott kompromisszumot kínál a résztvevő régiók különböző érdekei számára a határ két oldalán. A Szlovénia-Magyarország OP 2007-2013 elemző és stratégiai részei konzisztensek.

12.2.2 A stratégia logikájának és konzisztenciájának értékelése

A Szlovénia-Magyarország OP 2007-2013 első változata (2006. július) gyenge minőségű volt és rosszul felépített. A stratégiából hiányoztak a stratégiai feltételezések. A prioritások nem tükrözték megfelelően a SWOT analízis erősségeit és gyengeségeit. Sem a hierarchia, sem maguk a célok nem

voltak világosak. Az értékelők kimerítő megjegyzéseket készítettek és javításokat javasoltak. Az OP 2006. december 21-i új változata jobban strukturált és átláthatóbb, valamint olyan stratégiával rendelkezik, amely releváns az azonosított igények szempontjából. A beavatkozás három területére vonatkozó indoklás megfelelően tükrözi a SWOT analízis eredményeit. A célok összhangban vannak a stratégiai feltételezésekkel és elvekkel, és az azonosított tevékenység típusok támogatják az egyes célok elérését.

A határon átnyúló együttműködés a határ menti régiók vonzerejének növelésére fog összpontosítani, valamint a gazdasági és a társadalmi integrációhoz is hozzájárul majd annak érdekében, hogy kiegyenlítődjenek a nagy gazdasági különbségek a határ két oldalán. Közvetve támogatni fogja a gazdasági növekedést és a munkahelyteremtést. Elő fogja segíteni a határon átnyúló oktatást/képzést és egészségügyi ellátást, és támogatni fogja a munkaerő-piaci integrációt. Előmozdítja a közös környezetgazdálkodást, a határon átnyúló vízgazdálkodást és árvízvédelmet. Hozzájárulhat a meglévő közlekedési infrastruktúra javításához. Mindezek a lépések hosszú távon fenntarthatónak tekinthetők.

A két prioritási tengely, *“Az együttműködési terület vonzerejének növelése”* és *“Fenntartható fejlődés”*, kiegészítik egymást. Az első olyan tevékenységekre összpontosít, amelyek a jobb szolgáltatásoknak (közös turisztikai célpontok kifejlesztése, kultúra megőrzése és fejlesztése, határon átnyúló közlekedési összeköttetések javítása) köszönhetően növelni fogják a régió bevételeit és ezáltal pozitív és hosszú távú hatást gyakorolnak a régió fenntartható fejlődésére. A második prioritási tengely keretében tervezett tevékenységek inkább a természet megőrzését, a környezeti kibocsátások csökkentését, az alternatív energiaforrások használatának támogatását és az egészségügyi szolgáltatások javítását célozzák, amelyek a lakosok életkörülményeinek javulását fogják eredményezni. Míg a vertikális prioritások különböző alszektorok termékeire és szolgáltatásaira koncentrálnak, addig ezt jól kiegészítik a horizontális prioritások, amelyek lehetőséget kínálnak az információs társadalom megerősítésére és a humán erőforrások fejlesztésére ugyanezekben a területeken, így az alszektorok átfogó megerősödéséhez és pozitívabb, szélesebb körű hatáshoz vezetnek.

12.2.3 A stratégia koherenciájának értékelése a regionális és a nemzeti szakpolitikákra és a közösségi stratégiai irányelvekre vonatkozóan

Az OP stratégia koherenciájának értékelésére elsősorban a nemzeti vagy regionális stratégiai dokumentumok elérhető munkaváltozatai alapján került sor. A koherenciát a következő dokumentumokkal összevetve ellenőrizték: a Kohéziós politika a növekedés és a foglalkoztatás támogatására, közösségi stratégiai iránymutatások a 2007–2013 közötti időszakra, a szlovén Nemzeti Fejlesztési Terv, a szlovén Nemzeti Stratégiai Referenciakeret, az ERFA 2007-2013-as Operatív Programja, a magyar Nemzeti Stratégiai Referenciakeret 2007-2013 (Új Magyarország Fejlesztési Terv), a magyar Nemzeti program a növekedésért és a foglalkoztatásért 2005-2008 (nemzeti akcióterv), a magyar Nemzeti Környezetvédelmi Program 2003-2008, a szlovén Nemzeti Területfejlesztési Koncepció és a magyar Területfejlesztési Operatív Stratégia 2007-2013. A szlovén-magyar Operatív Program 2007-2013 összhangban állt mindezen dokumentumokkal.

A szlovén kedvezményezett régiók Regionális Fejlesztési Programjai (RDP-k) még mindig nem készültek el. A regionális képviselők jelentős részt vállaltak a stratégiai célok előkészítésében és meghatározásában, így a Szlovénia-Magyarország OP 2007-2013 prioritási tengelyeit és fő tevékenységi típusait az RDP-k várhatóan megfelelően fogják tükrözni. Mivel az OP előkészítése az RDP-k készítése előtt kezdődött, így a koherencia biztosításáért az Önkormányzati és Területfejlesztési Kormányhivatal felel.

12.2.4 A várható eredmények és a valószínűsíthető hatások értékelése

A Szlovénia-Magyarország OP 2007-2013 2006. december 21-i változatában bemutatott eredmény indikátorok követik a Bizottságnak a monitoring és az értékelés indikátorainak képzésére vonatkozó módszertani útmutatójában (Working Paper – Indicators for monitoring and Evaluation: A practical Guide, Core indicators for ERDF and Cohesion Fund in relation to the cooperation objective, 2006. január 23.) szereplő előírásait. Ugyanakkor a tervezett indikátorok csak programszinten, valamint az egyes prioritási területek szintjén fognak tájékoztatást adni a projektek számáról. A tervezett projektek száma reális a két prioritási területen. A 2004-2006-os költségvetési periódusban beérkezett nagyszámú pályázat alapján hasonló vagy még nagyobb számú pályázat beérkezése várható a 2007-2013-as program során is.

Az OP jelenlegi változata nem tartalmaz a program célkitűzéseinek elérését mérő indikátorokat, melyek szerepeltek az előző változatokban (legalább minőségileg). Az eredmény indikátorok, de különösen a hatásindikátorok megállapítása nagyon összetett folyamat, és sem Magyarországnak sem Szlovéniának nincs elegendő tapasztalata ezen a téren. Ezért érdemes lenne a végrehajtásért felelős szervezetek kiválasztani néhány lehetséges, a célkitűzések elérését mérő indikátort, melyeket később, a kiválasztási folyamat során meg lehetne vizsgálni, hogy alkalmazhatóak és mérhetőek-e. Amennyiben alkalmasnak bizonyulnak, hozzájuk kell rendelni mennyiségi jellemzőket és határidőket.

Annak érdekében, hogy a végrehajtó szervezetek segítséget nyújtsanak a hatás- és eredményindikátorok megítélésében, az értékelők prioritás szintű hatásdiagramokat készítettek, amelyeket a Programozó Csoporttal együttműködve érvényesítettek. Ezek a diagramok lehetővé teszik a fő hatásmechanizmusok azonosítását, pl. a tevékenységi területek és a projektípusok várható hozzájárulását az eredmények és a hatások eléréséhez. Amennyiben a pályázatok és a jelentések is tartalmazzák ezeket, akkor (minőségi) folyamatindikátorok segítségével lehetővé teszik később a hatások valószínű teljesítésének megfigyelését.

Az OP hozzájárulása a lisszaboni stratégia céljainak eléréséhez korlátozott lesz, mivel az OP stratégiája nem hangsúlyozza kellőképpen a kutatást és fejlesztést, az innovációt és a vállalkozói szellemet. Az információs társadalommal és a humán erőforrás-fejlesztéssel kapcsolatos tevékenységeket inkább horizontálisan, mint vertikálisan célozza meg és ezek eredményei és hatásai valószínűleg nem lesznek szignifikánsak. Ennek ellenére az OP várhatóan pozitív hatással lesz a terület fenntartható fejlődésére, a növekvő versenyképességre és a gazdasági növekedésre, a jobb életminőségre és a jobb minőségű határon átnyúló együttműködésre helyi és regionális szinten.

Ugyanakkor, mivel a program kedvezményezettjei non-profit szervezetek, önkormányzatok, regionális és helyi hatóságok és kereskedelmi kamarák, ezért az OP-nak világosabbá kellene tennie, hogy a program/projektek eredményei milyen módon szivárognak a gazdasági szférába a lisszaboni stratégiának megfelelően. A két szféra közti kapcsolatot jobban is bemutathatták volna.

12.2.5 A javasolt végrehajtási rendszerek értékelése

A végrehajtási struktúra azonosítja az OP irányításában szerepet játszó intézményeket és szervezeteket. A végrehajtásnak van néhány olyan kockázata, amelyet kezelni kell. Először is kevés az alkalmazott és viszonylag nagy a fluktuáció. A GOSP lépéseket tesz ez ellen. Másodsor az Igazoló Hatóságnak nincs tapasztalata az Interreg kezdeményezések terén és a Pénzügyminisztérium támogatására lesz szüksége. Harmadsor, bár a vezető partner elvet követik annak érdekében, hogy elkerüljék a határ két oldalán a különböző ütemű jóváhagyásokkal kapcsolatos problémákat, ez csupán az EU-támogatásokat érinti. A nemzeti társfinanszírozást továbbra is külön irányíthatják az egyes országok illetékes hatóságai, így szabálytalanságok léphetnek fel a közös projektek

végrehajtásában. A partnerségi megállapodásoknak részletesen meg kellene határozniuk és tisztázniuk kellene ezeket a kérdéseket.

Szlovénia rendelkezik nemzeti monitoring rendszerrel – a Nemzeti Területfejlesztési Ügynökség információs rendszere (ISNARD) -, amelyet a Nemzeti Fejlesztési Terv és a Strukturális Alapok végrehajtásának monitorozására használtak. Azonban ezt korszerűsíteni kell ahhoz, hogy angol nyelven is használható legyen, hozzáférhető legyen távoli helyekről is, továbbá automatikussá váljon az adatcsere más kapcsolódó információs rendszerekkel, egyszerűbbé váljon az adatbevitel, egyszerűsödjön az indikátorok rendszere, támogassa a pénzügyi mozgásokat az új pénzügyi perspektíva keretében és támogassa a vezető partner megközelítést. A GOSP megkezdte a korszerűsítési folyamatot, de fennáll a veszélye annak, hogy a rendszer nem válik időben működőképessé.

A GOSP-nak továbbra is szüksége van egy értékelőrendszerre az időközi értékelések elvégzésére (eljárások, kézikönyvek, útmutatások és személyzet). Az értékelések hatékony használatának biztosításához minden területen ki kell fejleszteni egy olyan értékelési kultúrát, amelyben a résztvevők pozitív irányítási eszközként tekintenek az időközi értékelésre, amely segíti őket abban, hogy időben azonosítsák a problémákat és korrigálják azokat. Az időközi értékelés végeredménye a projektek sikeres lezárása és az érdemleges, hosszú távú eredmények elérése.

12.3 A folyamat jobbítására tett lépések az Ex-ante értékelés javaslatai alapján

A GOSP-nak sikerült megoldania a Szlovénia-Magyarország 2007-2013 program struktúrájában keletkező első bizonytalanságokat. A korai alacsony minőségű változatból egy jól felépített, jól végrehajtható program készült az ex-ante értékelés és a kétoldalú találkozók, a partnerek által javasoltak gyors figyelembe vételével.

Korábbi tapasztalok híján, a végrehajtó testületek nem tudtak megfelelően alátámasztott indikátorokat megállapítani, így az előzőleg megállapított számokat időről időre felül kell vizsgálni. A legjobb eredmények és a hatások elérésének érdekében az új indikátorok mellett előre elkészített hatásvizsgálati folyamatábrákat fognak beleépíteni a pályázatok és a jelentések irányelveibe.

Időközönként a GOSP-nak meg kell oldania azt a problémát, hogy nagy a munkaerő fluktuációja a köztisztviselők között, így előfordulhatnak időszakok, amikor nincs elegendő munkatárs. Ugyanakkor biztosítani kell a program folyamatos végrehajtását. Ezért a munkaerőhiány megoldására diákokat is alkalmaznak, ezzel párhuzamosan folyamatosan keresnek jól képzett szakembereket az állomány megerősítésére.

Korábbi tapasztalatokból okulva, mindkét résztvevő ország megpróbálja megoldani az eltérő jóváhagyási időből adódó problémákat egy hatékony, alkalmazkodó irányító testület felállításával.

A monitoring rendszer tekintetében, a GOSP már megkapta a jelenlegi program első előrehaladási jelentéseit, és ezekkel az adatokkal már fel is töltötték a rendszert. A magyar féllel együttműködve, a GOSP-nek sikerült mindkét országnak megfelelő sablonokat kialakítani. A GOSP elkezdte a KMR javított változatának készítését és mindent megtesz, hogy ez időben elkészüljön.

A jövőben ki kell építeni egy értékelő rendszert és egy értékelő környezetet, mellyel biztosítható az értékelések hatékony használata a végrehajtás során és egyben megoldást lehet nyújtani a jelenlegi problémákra.

A legjobb gyakorlatok figyelembe vételével és a végrehajtási rendszer hatékonyságának közös javításával hosszú távon hatékony és érdemleges eredményeket lehet biztosítani.

FÜGGELÉK: A TÁMOGATÁSOK KATEGORIZÁCIÓJA

		ERFA összesen	ERFA %- ában
13	Lakossági szolgáltatások és alkalmazások (e-egészségügy, e-kormányzat, e-tanulás, e-befogadás, stb.)	4.400.000	15,03
23	Alsóbbrendű regionális és helyi utak	2.100.000	7,17
24	Kerékpárutak	1.000.000	3,42
25	Városközlekedés	380.000	1,30
43	Energiahatékonyság, ko-generáció, energiagazdálkodás	2.130.000	7,27
44	Háztartási és ipari hulladékkezelés	480.000	1,64
45	Vízgazdálkodás és vízelosztás (ivóvíz)	850.000	2,90
46	Vízkezelés (szennyvíz)	850.000	2,90
47	Levegőminőség	120.000	0,41
48	Integrált megelőzési és szennyezési felügyelet	120.000	0,41
51	Biodiverzitás és természetvédelem elősegítése (beleértve a Natura 2000 hálózatot)	800.000	2,73
52	Tiszta városi közlekedés elősegítése	600.000	2,05
54	Egyéb a környezet megőrzését és a kockázatok megelőzését támogató intézkedések	1.200.000	4,10
55	Természeti értékek javítása	200.000	0,68
56	Természeti örökség védelme és fejlesztése	200.000	0,68
57	Egyéb segítség a turisztikai szolgáltatások javítására	3.000.000	10,25
58	Kulturális örökség védelme és megőrzése	2.000.000	6,83
59	Kulturális infrastruktúra fejlesztése	1.200.000	4,10
60	Segítségnyújtás kulturális szolgáltatások javításához	1.200.000	4,10
61	Város és vidéki regenerációra irányuló integrált projektek	400.000	1,37
63	Innovatív és termelékenyebb eljárásokat eredményező átszervezések tervezése és elterjesztése	1.570.000	5,36
80	Partnerségek, egyezmények és kezdeményezések támogatása a jelentős érdekelt szereplők hálózatosodásán keresztül	1.410.000	4,82
81	Bevált szakpolitikák és programok tervezésének, monitoringjának, értékelésének javítása országos, regionális és helyi szinten, a programok és szakpolitikák végrehajtásához szükséges kapacitásépítés	1.312.283	4,48
85	Előkészítés, végrehajtás, monitoring és ellenőrzés	1.405.600	4,80
86	Értékelések és tanulmányok; tájékoztatás és kommunikáció	351.400	1,20
	ÖSSZESEN (EUR)	29.279.283	100,00

	A pénzügyi dimenzió formája		
01	Vissza nem térítendő támogatás	29.279.283	100 %
	Territoriális dimenzió		
08	Határon átnyúló együttműködési terület	29.279.283	100 %